ҮБҺЭ, ТАРЯАГАА ТҮРГЭНӨӨР ХУРЯАЖА, КПСС-эй ЦК-гэй ЭЭЛЖЭЭТЭ ПЛЕНУМЫЕ АЖАЛАЙ ШЭНЭ АМЖАЛТААР УГТАЯ!

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят Үнэн

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№208 (9040) | 1959 оной сентябриин 4, пятница | Сэн 20 мүнгэн

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО!

Шангалаагүйдэ аргагүй болоо

Сентябриин 1-нэй байдалаар республика дотор тарая хуряалгын ябаса тухай

густ һарын хуушаар наратай үдэрнүүд боложо, тарян аанагүй эдеэшээд, ургаса хуын хүдэлмэрие үргэн далайгаар ябуулхаар болоо. Тиигэ колхоз, совхозууд ургаса хуяа түргэдхэнэгүй.

нтябриин 1-дэ колхозуудта ото ургамалнуудай оройдоол оцентнь, совхозуудта 30 прогэхэ гү, али август һарын 10 хоног соо бүхы республиторнай миил 47 мянган гектар нэмэжэ хуряагдаад байба. ондонойхитой сасуулхада, урхуряалга тон удаанаар ябажа Үнгэрэгшэ жэлэй энэ үедэ нган гектар тарян хадагдаад н һаа, мүнөө жэл 82 мянган хадагдаа. Иволгын, Тарба-, Кяхтын, Сэлэнгын, Хориин удай колхозууд илангаяа гээгдэжэ ябана. Нёдондонойорходоо Тарбагатайн аймагай зууд 9 мянган гектараар, Сэ— 6 мянган гектараар, Мушэбэрэй — 17 мянган гектараар тарая хадаа. КПСС-эй элэмууд, аймгүйсэдкомууд, колдай хүтэлбэрилэгшэд ургаса лгаяа эрид түргэдхэхэ арга ожоёо хэрэглээгүй. Энэ юун һээ харагданаб гэхэдэ, адли боломжотой байһан Кударын, , Бичурын, Хэжэнгын аймагай колхозууд тарилгынгаа тал52—28 процентые, тэндэхи колхозууд 40—50 процентые байна бшуу. Тиимэһээ бороо за болоо бэшэ, харин хүдэлмүртэйгөөр эмхидхээгүй, урхуряалгада колхознигуудые элсүүлээгүй дээрэһээ, С-эй айкомуудай, аймгүйсэддай зүгһөө ажал хүдэлмэрие нараар хүтэлбэрилөөгүй дээургаса хуряалга удааржа

й ямаршье эрхэ байдалда урбогони болзорто хуряаха аромжын ехэ байһан тухай түжахынуудай дүй дүршэл дээилангаяа элитээр харагдана. агрегат бүхэнөөр 2—3 норүргэжэ байха тухай респубдотороо мүрысөө үүсхэһэн огой совхозышье абажа үзэе. оорооһо тарянай талмайн 74 нтнь гэхэ гү, али агрегат бүдунда зэргээр 124 га газар даа. Тиихэдэнь харин эндэхи аймагай колхозуудта агрехэнөөр дунда зэргээр 84 гекгазарай ургаса хадагдажа, ото ургамалнуудай тарилгын 27 процентнь хадагдаад байургаса амяарлан хуряаха түрүү үргэнөөр хэрэглэхэ зуураа а, техникээ бүтээсэ ехэтэйхүдэлгэжэ, Кударын аймагай шевай нэрэмжэтэ, «Путь к унизму» колхозууд эртынгээ ото ургамалнуудые хадажа ээ.

ним түрүү механизаторнууд бүһайн амжалта туйлана. Урбогони болзорто, гээлтэгүйхуряажа дүүргэхын түлөө дэлмүрысөөндэ оролсоһон Хоаймагай Карл Марксын нэгэ колхозой лафетнэ жаткын нист Цыден-Дамба Жапов орист Иван Суровойтой хамта хуряалгын эхилһэнһээ хой0 гектар гэхэ гү, али үдэр бү—30 гектар тарая хадажа бай-

унын «Рассвет» колхозой лажаткын машинист Базаржап суев тракторист Гунгоровтой 8 үдэр соо 310 гектар гэхэ гү, дэр бүри дунда зэргээр 38 р хадаа.

аса хуряалгын түрүүшын дүдһээ сууда гаража захалеханизаторнууд: Кударын ай«Путь к коммунизму» колю Иван, Иннокентий Жарнико Ториин «Улаан Бургалтай» озһоо Гарма Жамсуев, БичуСвердловэй нэрэмжэтэ колхозИннокентий Перевалов гэгшэд хяараал түрүү зэргэдэ ябана.

үдэлмэриин 10 үдэр соо агрегат өөр 400 гектар тарая хадаха социалистическэ уялга абаБорьёогой механизаторнууд: тнэ жаткын машинист Алек Метелкин тракторист ВасиТугариновтай хамта хэлэһэн ө нэрэтэй түрэтэйгөөр хүрэнэ. ээр хүдэлмэриин 10 үдэр соо гектар хадаад, баалнуудые сугган. сохижо захалаа. Лафетнэ ын машинистнууд Владимир , Петр Ахминеев гэгшэд тус һөө 400-гаад гектар хаданхай. Эдэ бүгэдэ жэшээнүүд юу хашаб гэхэдэ, ургасые богони рто, гээлтэгүйгөөр хуряажа хэ арга боломжо бүрин бии. гаса хуряалгада эрид хубихэхын тула юу хэхэ хэрэг-

хын тулада, нэн түрүүн эмэйнгээ хүдэлмэрие һайжа, колхознигууд болон совхой бүхы хүдэлмэришэдые ур… элсүүлхэ, ажалаа

зүбөөр эмхидхэхэ, техникээ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха хэрэгтэй. Энээние хайшан гээд туйлахаб гэхэдэ, дутуу дундануудтаа анхаралаа хандуулжа, тэдэнээ усадхан, ажалайнгаа бүтээсые эрид дээшэлүүлхэ, жатка бүхэнөөр үдэртөө 40—60 гектарһаа, баалнуудые суглуулжа байһан комбайнаар 30—40 гектарһаа бага бэшэ тарая хадахын, хуряахын тулада агрегадуудые амяарлан хуряалга дээрэ бүлэг бүлэгөөрнь хүдэлгэхэ шухала.

Колхоз, совхозуудта гол түлэб амяарлан хуряахаар тарян хадагдаа. Гэбэшье зарим аймагуудта, илангаяа Заиграйн, Тарбагатайн, Иволгын, Түнхэнэй аймагуудта амяарлан хуряаха арга яахадааше тоогдоногүй. Жэшээлхэдэ, Заиграйн аймагай колхозууд тарая амяарлан хуряаха 59 агрегадтай байһан аад, 965 гектар гэхэ гү, али ургаса хуряалгын эхилһэнһээ хойшо агрегат бүхэнөөр миил 16 гектар хадаһан байна. Нэгэ агрегат үдэр соо 18 гектар тарая хадаха нормотой аад, эндэ агрегат бүхэн нэгэшье үдэрэй нормо дүүргээгүй байна бшуу. Тарая амяарлан хуряаха гэхэдэ гэдэргээ таталдадаг зарим колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, мэргэжэлтэдэй хойрог һаналые эрид шууд буруушааха хэрэгтэй.

КПСС-эй ЦК-гэй ээлжээтэ Пленумые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахаяа бэлэдхэжэ, абаһан уялгаяа дүүргэн, республикын 15 аймагай колхозууд гүрэндөө тарая худалдажа захалаа. Бэлэдхэлэй пунктнуудта 46 мянга гаран центнер тарян ороод байна. Бичурын аймаг хамта 20 мянган центнер, 16 мянган центнер худалдаха уялгатай энэ аймагай Ждановай нэрэмжэтэ колхоз 6 мянга гаран центнер тарая гүрэндөө худалдаад байна. Тус колхоз үдэр бүри 1000 центнер тарая бэлэдхэлэй пунктда зөөдэг болобо. Кударын Куйбышевай, Кировэй нэрэмжэтэ, Кяхтын «Красное знамя» колхозууд тус тустаа 1000 гаран центнер тарая гүрэндөө худалданхай.

Сентябриин 15 болотор гүрэндөө 130 мянган центнер тарая тушаажа дүүргэхэ гэһэн уялга Бичурын колхозууд, совхоз абаба. Тэдэнэй энэ үүсхэлдэ анхаралаа хандуулжа, республикын бүхы аймагууд халуунаар дэмжэхэ зэргэтэй.

Олон шофернууд түрүүшын үдэрнүүдһээ шэн зоригто ажалай жэшээ харуулна. Бичурын Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой автомашина жолоодогшод Роман Мартемьянович Коробенков, Григорий Дмитриевич Васильев гэгшэд комбайнуудһаа гараһан таряае тоог дээрэ, тоог дээрэһээ «Заготзерногой» Харланай пунктда зөөжэ, сүлөө забдагүй ажаллажа байдаг. Иимэ жэшээнүүд олон.

Ниитэ-политическэ, соёл-гэгээрэлэй хүдэлмэри һайжаруулжа, хуряалгын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, колхоз, совхозуудай абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэнь туһалха зорилго урдаа табиһан Мухаршэбэрэй аймагай интеллигенци энэ талаар һайшаалтай үүсхэл гаргаба. Тэдэнэй үүсхэлые КПСС-эй обком дэмжээд, энэ шухала хүдэлмэридэ бүхы интеллигенциие эдэбхитэйгээр хабаадуулха гэжэ партиин айкомуудые уялгалаа. Гэбэшье КПСС-эй олон айкомууд социалистическэ мүрысөө ёһотойгоор эмхидхэнэгүй, политическэ хүдэлмэриин дутуу дундануудтай эбсэнэ, хамтын эдеэ хоол бэлэдхэхэ, һайн байра байдалаар хангаха тушаа һаналаа табинагүй. Эдэ асуудалнуудта эгээл шухала анхаралаа хандуулха хэрэгтэй.

Тарая хуряалгаяа түргэдхэхэ зуураа, тэжээл бэлэдхэлэй хүдэлмэрие һуларуулжа яашье болохогүй .Силосэй ургамалнуудые, тон түрүүндэ, кукуруза хуряалга ехээр удааруулагдажа байна. Яаралтай шанга хэмжээ абаагүй хада һаяын үдэрнүүдтэ хүлеэгдэжэ байһан хюруунаар кукурузын ургаса хосоржо болохонь. Илангаяа Хэжэнгын, Хориин, Кяхтын, Тарбагатайн аймагуудай колхозууд кукурузаяа удаанаар хуряажа байна. Эдэ аймагуудта кукурузын талмайн 20-һоо 30 процент хүрэтэр хуряагдаад байнхай.

Силос дараха зуураа, колхоз, совхозууд үбһэ хуряалгаяа бүри шангадхаха, бүхы сабшалангайнгаа ногоое хуу сабшаха ёһотой.

Хүдөөгэй бүхы ажалшад, партийна, советскэ органууд бүхы хүсэл оролдолгоёо гаргажа, хүдөө ажахынгаа ургамалнуудые богони болзорто, гээлтэгүйгөөр хуряажа, ниитынгээ малда элбэг хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэжэ абаха зэргэтэй. Мүнөө энэ тон шухала зорилгомнай болонхой. Час, минута бүхэмнай үнэтэй. Иигээд үдэр, һүнигүй тарягаа хуряаха, гүрэндэ тушааха хэрэгтэй болоо.

Шэнэ ургасын дээжэ

Эдэ үдэрнүүдтэ Хэжэнгын аймагай колхозууд шэнэ ургасынгаа дээжэ гүрэндөө тушаажа байһаар. Жэшээлхэдэ, Сталинай нэрэмжэтэ колхоз 250 центнер, «Дружба» колхоз 50 гаран центнер һайн шанартай орооһо Хориин «Заготзернодо» ябуулаа. Тиихэдэ Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозойхид КПСС-эй ЦК-гэй ээлжээтэ Пленумэй хүндэлэлдэ бэлэг болгон гүрэндөө хэдэн арбаад центнер тарая тушаанхай.

Энэ хадаа Борьёогой хониной совхозой механизаторнуудай үнэтэ үүсхэлые дэмжэһэн, аймагай түрүү механизаторнуудай эршэмтэйгээр ажаллаһанайнь аша үрэ мүн. Нэрлэн хэлэбэл, «Дружба» колхозой механизаторнууд борьёогойхидой жэшээгээр тарая хуряалгын түрүү зэргэдэ жагсанхай. Эндэ нүхэр Черных трактористтай лафетнэ жаткын машинист нүхэр Афанасьев, «С-6» комбайн жолоододог нүхэр Павлов (трактористнь А. Агапитов), тракторист нүхэр Цыдыповай шэрэдэг «С-6» комбайн жолоододог нүхэр Санданов гэгшэд үдэр бүри 20 гаран гектар тарая хадажа байна. Тиигэжэ тэдэнэр нормоёо 1,5—2 дахин дүүргэнэ.

Мүн «Победа» колхозой комбайнернууд, машинистнууд ажалай һайн жэшээ харуулна. Жэшээлхэдэ, «С-6» комбайнай комбайнер В. Данилов зарим үдэрнүүдтэ 35 гектар тарая хадажа, нормоёо 150—200 процент дүүргэнэ. Тэрэшэлэн «Эрдэм» колхозой лафетнэ жаткын машинист Ким Бадмаев хэдэхэн үдэр соо 140 гектар тарая хадаа.

Нэрлэгдэһэн түрүү механизаторнуудай жэшээгээр аймагай бусадшье механизаторнууд үдэр ерэхэ бүри ажалайнгаа эршые түргэдхэжэ байһаар. Тиихэдэнь тарая тээһэн автомашинанууд Хориин «Заготзерно» тээшэ олоороо ябадаг болоо.

З. Лубсанова.

Эрхим нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө

НОВО-СЕЛЕНГИНСК. **(Телефоноор абтаба).** Сэлэнгын совхозой 4-дэхи отделениинхид 750 гектар тарянайнгаа 680 гектарыень хадажа дууһаба. Мүн зуугаад шахуу гектарай баал суглуулагдажа сохигдоо. Августын 30-най үдэр тус отделениинхид гүрэндөө 200 центнер тарая тушаажа, Билютайн пунктһээ №1 квитанци абаа. Энээгээрээ отделениинхид нилээд урмашанхай. Тиихэшье ёһотой. Эндэхид тарая хуряалгаяа эршэмтэйгээр ябуулһанайнгаа ашаар аймаг соогоо эгээн түрүүлэн гүрэндөө орооһо тушаажа эхилээ ха юм. Энэ туйлалтада механизаторнууд Иван Запарин, Андриян Еранский (тракторист) гэгшэд нилээд ехэ үүргэтэй. Тэдэнэй агрегат үдэр бүри 16 гектарай орондо 25—30 гектар хүрэтэр хадана. Тиигэжэ нүхэр Запаринай агрегат КПСС-эй ЦК-тэй ээлжээтэ Пленумые угтуулан, коммунистическэ ажалай ударнигай нэрэ зэргэдэ хүртэхэ гэһэн зорилгоёо бэелүүлжэ байнхай.

Гадна аймагай «Эрдэм» колхозойхид гүрэндөө түрүүшын 100 центнер тарая тушааба.

Д. Бадмажапов.

Һанаа амар һууһанай хойшолон

5 мянга шахуу гектар тариалантай Сталинай нэрэмжэтэ колхозойхид (Мухаршэбэр) хуряалгаяа унжагай нобшоор ябуулжа байна. Тарая хуряалгадаа оройтожо ороһон мүртөө биратайгаар ажалланагүй. Юун дээрэһээ тиигэнэб гэхэдэ, нэн түрүүн, машина, техникээ эртээнһээ заһабарилаагүй, хуряалгада ябаха механизаторнуудые олоогүй байгаа. Хоёрдохёор, хуряалгын үедэ ажал хүдэлмэреэ ёһотойгоор эмхидхээгүй, механизаторнуудай дунда социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлээгүй, ниитын эдеэ хоол эмхидхээгүй байшоо.

Жэшээлхэдэ, 1-дэхи бригадада (бригадирнь нүхэр Филатов) хоёр лафетнэ жатка, 2 комбайн, 5 трактор бии юм. Хэрбээ энэ техникые саг болзортонь заһабарилаад, һайнаар хүдэлгөөд байбал, тус бригадынхид мүнөө нилээд ехэ тарягаа хадаад, хуряажархинхай байха һэн. Теэд энээн тухайда хэншье һаналаа табяагүй. Бригадынхид комбайн, жаткануудайнгаа хүсэд заһабарилагдаагүй байһан дээрэһээ һаял, августын 28-да, тарягаа хуряажа эхилээ. Тэрэ мүртөө хадагдаһан таряаниинь мүнөө болотор суглуулагданагүй. Юундэ тиигэнэбта? гэжэ колхозой хүтэлбэрилэгшэдһөө асуухада, «бүхы таряагаа хадажа дууһаад, баалнуудаа суглуулжа эхилхэбди» гэжэ харюусана. Теэд хадагдаһан таряаниинь саг соогоо хуряагдангүй хэбтэхэдээ порожо муудаха, нилээд ехэ орооһон һайрашаха ха юм. Энэ дутагдал колхозой хүтэлбэрилэгшэдэй һанаае зобооногүй. Сэхыень хэлэхэдэ, баал суглуулан сохихо «С-6» маркын хоёр комбайн үшөө түхеэрэгдээдүй, хуряалгада ябаха ёһотой хоёр трактор задалагданхай хэбтэнэ. Хүсэтэ техникээ ашаглангүй байһаар нилээд ехэ тарягаа гээлтэ хоролтодо оруулхань ха. Үни эдеэгээ хүсэнхэй 180 гектар ячмень һайража байна. Тиихэдэ 80 гектар кукуруза һайн ургабашье, үшөө хуряагданагүй. Хэрбээ хүйтэнэй буугаа һаа, энэ кукурузань хүлдэжэ, шэмэ шүүһээ гээхэнь бшуу.

— Хүдэлмэримнай урагшатайгаар ябуулагданагүй даа. Хүтэлбэрилэгшэднай хэдэн ондоо даабари үгөөд, ажалыемнай урагшань ябуулнагүй. Намда амяарлан хуряалга хэхэш, үгы һаа—сэхэ хадахаш гэжэ хүтэлбэрилэгшэднай захирһан юм. Теэд би мүнөө хэхэ юумэеэ хүсэд олоогүй байһаарби,—гэжэ комбайнер Михаил Погодин гомдоно. Тэрэншье зүйтэй. Юуб гэхэдэ, колхозойнь хүтэлбэрилэгшэд тарая хуряалгынгаа хүдэлмэриин график, түсэб ёһотоор табяагүй дээрэһээ мүнөө толгойгоо эрьешэнхэй байна. Техникээ ямар ажалда, хаана хүдэлгэхэеэ хүтэлбэрилэгшэдэй үшөө ойлгоодүй байһаниинь Погодиной хөөрөөнһөө элирнэ.

Колхозой тоогууд һайса заһабарилагдажа түхеэрэгдээгүй. Мүнөө тэндэнь тарая сэбэрлэхэ, хатаахань тон бэрхэтэй болоод байна. Поли дээрэ ажаллажа байһан механизаторнуудта халуун эдеэн абаашагданагүй. Тиимэһээ механизаторнууд комбайн, жаткануудаа түлэг дундань ябуулжа байтараа байлгаад, гэртээ ошожо эдеэлхэ баатай болоно.

Нилээдгүй оролдожо һайнаар ургуулһан тарягаа гээлтэ хоролтогүйгөөр, саг болзортонь хуряажа абахын тула тус колхозой правлени, партийна эхин организаци мэнэ гэһээр шанга хэмжээ абаха зэргэтэй.

Ц. Петров.

Яараагүй һаа, даараха

«Улаан Бургалтай» колхоз аймаг соогоо эгээн олон адуу малтай артель юм. Тиимэ дээрэһээ тус колхоз ехэхэн тэжээл бэлдэжэ абаха ёһотой байгаа. Теэд энэ колхоз август һарын һүүлшын мэдээнэй ёһоор, аймаг соогоо эгээл бага үбһэ тэжээл бэлдэһэн гурбан колхозуудай тоодо орошоно.

Үнгэрэгшэ жэлдэ тус колхоз малай тэжээлээр дутамаг байһан дээрэһээ олон тоото малаа гарзалуулһан юм. Ниитынгээ малда бэлдэхэ тэжээлэйнгээ оройдоол 42 процентые бэлдэжэ абаһан байгаа. Энэ ябадалынь колхозой хүтэлбэрилэгшэдтэ ёһотойл хэшээл болоо бээ гэжэ хабарай хагсуу сагта һанагдаа һэн. Теэд энэ бодол мүнөө буруу һүрэшэнхэй. Сабшагдаха ёһотой 1772 гектар сабшалангайнгаа 1126 гектарыень сабшажа, түсэбөө миин лэ 63,5 процент дүүргээ.

Нютагайхидай хэлсэдэгэй ёһоор, малай «шара тоһон» болохо кукуруза ерэхэ жэлэй тэжээлэй рациондо ехэхэн һуури эзэлхэ ёһотой. Бургалтайда ургаһан мүнөө жэлэй кукурузын ургасые «дунда зэргын ургаса» гэхэдэ хамаагүй. Пааниин Тохой гэжэ газарта тариг даһан 40 гаран гектар кукурузын талмайһаа дунда зэргээр 250—300 центнер ногоон эшэ набша абтаха байна. Юрэнхы дээрээ, агроном нүхэр Цыдыповай хөөрөөгөөр, гектар бүхэнһөө 150—200 центнер ногоон эшэ, набша хуряагдахаар хараалагдана. Мүнөө саг орой боложо байна гэжэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд мэдэнэ ха юм. Үдэр ерэхэ бүри хүйтэржэ байна. Харин колхозой полинууд дээгүүр ургажа байһан 300 гаран гектар кукуруза яахань гээшэб? Мүнөө болотор силоснэ комбайнуудые хүдэлгөөгүй байһан зарим хүнүүдэй гэмээр тэрэ кукурузань хүлдэжэ, муудашаха баатай болоно бшуу. Колхоздо энэ жэл 13280 тонно силос дараха түсэб бии. Дээрэ дурсагдаһан кукурузын ургасые саг соонь хуряагаа һаа, түсэбөөр хараалагдаһан тэжээл гүйсэд бэлдэгдэхэ һэн. Кукуруза хуряалгые ээзэн ёһоор, урагшатайгаар үнгэргэжэ шадабал, 1160 ондо мал ажалһаа абтаха олзо доходой хэмжээн һураггүй дээшэлхэ байгаа. Гэбэшье энэ шухалын шухала зорилго бэелүүлэгдэнгүй, хажуу тээ үлэшоод байна. Мүнөө болотор оройдоол 3130 тонно силос дарагданхай. Тиихэдэ 7700 тонно силос дараха түсэбтэй байһан нэгэдэхи комплексно бригада оройдоол 940 тонно дараад һуужа байха юм.

Зүгөөр тэжээл бэлэдхэлгэдээ оройтожо ороһон тус колхозойхид түрүүшын үдэрнүүдтэ бараг һайнаар хүдэлжэ байһан аад, саашадаа бираагүй. Юуб гэхэдэ, силоснэ комбайнда хүдэлдэг механизаторнуудай техникэдээ һалан нобшоор хандаһанһаа боложо, хэдэн машина хүдэлгэгдэхэеэ болишоо. Мүнөө колхоздо оройдоол силоснэ 2 комбайн хүдэлөө нэрэтэй.

Тарая хуряалгадаа бүхы хүсэеэ шэглүүлээд, кукурузаяа хуряажа хүшэ хүрэнэгүй гээшэ гү гэжэ һанахада, тиимэшье бэшэ юм. Аймаг соогоо тарая хуряалгаар баһал хойнтожо ябана. Хэрбээ тус колхозойхидой кукурузын нэгэшье эшэ хүлдөөгөө һаань, ехэхэн гарза болохо. Юундэб гэхэдэ, кукурузын үрһэ худалдажа абахаһаа эхилээд, тарилга, харууһа хэхэдээ гаргаһан бүхы гаргашыень тоолоо хада мүнөө ургаад байһан кукурузын ургаса нилээд ехэ сэнтэй байха.

Тиимэһээ Ториин «Улаан Бургалтай» колхозой правлени (түрүүлэгшын орлогшо Е. Ф. Братущенко), партийна эхин организаци (парткомой секретарь А. В. Башинов) ойрын үдэрнүүдтэ кукуруза хуряалгаяа дүүргэхын тула шанга хэмжээ абаха болоно.

С. Банзаракцаев.

Республикын колхоз, совхозуудта тарая хуряалгын ябаса тухай

1959 оной сентябриин 1-нэй мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймаг	Тарая хадалга	Сохигдоһониинь
Байкало-Кударын	8,0	1,8
Баргажанай	19,9	10,8
Бичурын	28,6	33,0
Зэдын	27,4	19,7
Яруунын	12,4	8,1
Заиграйн	10,9	93,3
Закаменай	15,8	4,9
Иволгын	19,9	29,7
Кабанскын	12,9	19,6
Хэжэнгын	23,6	2,7
Кударын	52,0	11,4
Курумканай	18,4	15,9
Кяхтын	28,0	22,3
Мухаршэбэрэй	20,2	4,2
Прибайкалиин	9,2	12,7
Хойто-Байгалай	12,5	78,0
Сэлэнгын	12,4	13,2
Тарбагатайн	13,8	56,0
Ториин	33,5	14,1
Түнхэнэй	9,5	26,3
Хориин	11,9	3,9
Совхозууд:		
Бичурын	18,6	14,7
Борьёогой	70,5	11,5
Яруунын	8,4	—
Иволгын	26,2	38,7
Кабанскын	17,4	1,2
Кяхтын	49,8	16,3
Сэлэнгын	53,8	20,6
Хориин	15,9	—
«Эрдэм»	30,1	—

Республикын колхоз, совхозуудта тэжээл бэлэдхэлэй ябаса тухай

1959 оной сентябриин 1-нэй мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймаг	Силосто орохо ургамал хуряалга	Үбһэ сабшалга	Һурилэлгэ
Байкало-Кударын	86,8	84,4	90,1
Баргажанай	73,3	70,6	83,0
Баунтын	—	28,3	82,6
Бичурын	72,4	82,1	93,4
Зэдын	97,9	73,1	80,7
Яруунын	65,6	53,1	50,3
Заиграйн	52,7	76,7	88,0
Закаменай	47,8	79,8	82,2
Иволгын	69,2	72,8	90,6
Кабанскын	81,7	56,0	85,7
Хэжэнгын	51,1	82,5	81,9
Кударын	61,0	68,6	94,2
Курумканай	51,6	60,5	88,3
Кяхтын	58,5	55,3	92,2
Мухаршэбэрэй	81,2	88,5	89,7
Ахын	—	84,7	98,7
Прибайкалиин	85,7	61,8	79,7
Хойто-Байгалай	100.0	39,5	58,0
Сэлэнгын	80,6	70,3	91,3
Тарбагатайн	63,8	79,4	91,3
Ториин	60,5	82,7	79,1
Түнхэнэй	81,0	80,0	89,9
Хориин	77.8	56,0	64,4
СОВХОЗУУД:			
Бичурын	53,4	65,1	81,9
Борьёогой	151,0	59,8	50,0
Яруунын	56,3	24,9	78,6
Иволгын	84,7	79,8	76,6
Кабанскын	138,5	132,5	94,1
Кяхтын	139,5	78,9	87,6
Сэлэнгын	95,3	60,0	78,1
Хориин	80,4	65,2	67,0
«Эрдэм»	122,0	82,9	94,6

Аха дүүнэрэй мүрысөөн

Курумканай аймагай «Коммунизм» колхоздо аха дүүнэр Алексей, Павел Бурцевтан эрхим ажалаараа нютагайнгаа зондо магтуулдаг болонхой. Тэдэнэр хоюулан комбайнернууд юм. Мүнөө тарая хуряалгын түлэг дундаа ябажа байхада Бурцевтанда сүлөөтэй саг гэжэ байхагүй.

Колхозойнгоо тарая сэхэ хадажа эхилһэн комбайнернууд Алексей Павел хоёр КПСС-эй ЦК-гэй ээлжээтэ Пленумэй хүндэлэлдэ өөһэд хоорондоо социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлбэ. Тиигэжэ үдэрэйнгөө нормые хоюулан 1,5—2 дахин дүүргэдэг юм. Энэнь Борьёогой совхозой механизаторнуудай үдэр бүриингөө нормые 2—3 дахин дүүргэе гэһэн үүсхэлдэнь тэдэнэй харюу болоно.

Тиихэдэ хэрэггүй болоһон комбайн заһабарилжа, тарая хуряалгада гараһан колхозой механик Алексей Толстихин аха дүүнэр Бурцевтнай мүрысэн, үдэрэйнгөө нормые 1,5 дахин үлүүлэн дүүргэжэ, хэһэн ажалаа шанартайгаар бүтээнэ. Нүхэр Толстихин энэ комбайнаараа хуряалгын үе соо 350 гектар тарая хадаха уялгатай.

«Коммунизм» колхоз 800 гаран гектар тарягаа амяарлан хадаад, 300 гектарай баал суглуулан сохинхой. Тиигэжэ 500 гаран центнер һайн шанартай орооһо гүрэндөө тушаагаа. Тариалангайнгаа гектар бүриһөө дунда зэргээр 10—11 центнер тарая хуряана.

О. Бодонов,
«Курумканский колхозник» газетын редактор.

Партийна ажабайдал

Коммунистнууд ажахын шиидхэхы һалбаринуудта хүдэлнэ

Хэжэнгын «Дружба» колхоз аймаг соогоо томохон ажахынуудай нэгэн юм. Энэ колхозой 49 коммунист, 80 гаран комсомолшууд зонтоёо нягта холбоотойгоор ажаллажа, ниитынгээ ажахые баяжуулхын түлөө оролдоно.

Коммунистнууд артелиингээ ажахын шухала шухала һалбаринуудта хубаарилагдан табигданхай. Партбюрогой секретарь нүхэр Гармажапов тэдэнэй хүдэлмэриие зүбөөр ударидана. Мүнөө үбһэ, таряа хуряалгын хүдэлмэридэ 20 гаран, мал ажалда 14 коммунист ажалладаг.

Ниитынгээ малда шадаал һаа элбэг ехэ үбһэ тэжээл, илангаяа шэмэтэ силос бэлэдхэхын, таряа хуряалгаяа богонихон болзор соо, эрхим шанартайгаар дүүргэхын түлөө эндэхи коммунистнууд шэн зоригтойгоор тэмсэнэ. Эдэнэр колхозойнгоо гэшүүдтэ жэшээ харуулан, ажал хүдэлмэридөө эзэн ёһоор хандана. Колхозой комплексно гурбан бригадада партийна эхин организацинууд бии. Эдэнэй секретарьнууд С. Пятенко, Г-Б. Цыренов, К. Дураков гэгшэд коммунистнуудые шухала, харюусалгатай хүдэлмэридэ табижа, тэдэнэй ажалдахи дутагдалнуудые хаһа сагсоонь усадхаха хэмжээ абадаг юм. Тиимэһээ коммунистнууд һайнаар хүдэлжэ, бусадта түрүү жэшээ харуулна, баян дүй дүршэлөө хубаалдана.

Нэгэ жэшээ абаад үзэе. Үни удаанай ажаллажа, баян дүй дүршэлтэй болоһон хоёрдохи комплексно бригадын һаалишан, партиин гэшүүн Һамажаб Бадмаева һү һаалгаар колхоз соогоо түрүү һуури эзэлжэ, амжалта туйлана, залуу һаалишадые өөрынгөө дүй дүршэлдэ һургана. Тэрэшэлэн хонишод С. Балданов, Һ. Баяртуева, Ц-Д. Дашинимаева, Н. Мандарханова, Ц. Чимитдоржиева гэгшэд хододоо эрхим жэшээ харуулан ажаллажа байдаг. Эдэнэр хонидоо шадамар бэрхээр харууһална, хаһа саг соонь ороондо оруулна, түлыень хоролтогүйгөөр тэжээжэ, ниитынгээ хонин һүрэгтэ табина. Тарган тобир ондо ороһон хонидынь ехэ нооһо үгэнэ.

Мүнөө таряа хуряалсажа байһан коммунистнууд энэ шухала хүдэлмэреэ богонихон болзор соо, хоролто гээлтэгүйгөөр дүүргэхын түлөө эсэшэ сусашагүйгөөр ажаллажа, үдэрэйнгөө даабариие холо үлүүлэн дүүргэнэ.

Д. Доржиев.

Парторганизациин секретарьнуудай семинар

Һаяхан КПСС-эй Хориин айком парторганизацинуудай секретарьнуудай нэгэ үдэрэй семинар үнгэргэбэ.

Семинарта хабаадагшад партиин айкомой секретарь нүхэр Цыжиповэй—«Таряа хуряалга болон гүрэндэ тушааха үедэ парторганизацинуудай бэелүүлхэ зорилго тухай», партиин айкомой пропаганда, агитациин таһагые даагша нүхэр Бородинай—«Политическэ болон соёл гэгээрэлэй хүдэлмэриин аймаг соо ямараар ябуулагдажа байһан тухай» элидхэлнүүдые зүбшэн хэлсээ.

Хүрьбын леспромхозой парторганизациин секретарь нүхэр Рябов захиргаанай ажал-ябуулга хинан шалгаха комиссиин хайшан гэжэ хүдэлмэрилдэг тухай хөөрэжэ үгэбэ.

Тэрэшэлэн партийна тоосоото һунгуулиин суглаануудые үнгэргэлгэдэ хайшан гэжэ бэлэдхэхэ, гэшүүдэй түлбэри суглуулгын ямар байһан тухай мэдээсэлнүүд семинар дээрэ хэгдээ.

Семинарай һүүлдэ нүхэр Заятуев уласхоорондын байдал тухай лекци уншаа.

Г. Цыреторов.

Түсэбынь саарһан дээрээ үлэшоо

Мүнөө Кяхтын аймагай колхозуудта, хонинoй совхозой фермэнүүдтэ хаа хаанагүй үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ, таряа хуряаха халуун хаһа ябажа байна.

Ниитынгээ адууһа малда бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ, баян ургасаяа гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа абахын түлөө үдэр һүнигүй хүдэлжэ ябаһан колхознигуудай, совхозой хүдэлмэришэдэй культурна эрилтые хаһа сагтань хангаха зорилго аймагай соёл гэгээрэлэй зургаануудай үмэнэ табигдана. Энэ хэрэг түбхын түрүүндэ аймгүйсэдкомой культурын таһагай хүдэлмэриһөө дулдыдаха байна.

Үбһэшэдэй культурна эрилтэ хангаха тухайда аймгүйсэдкомой культурын таһагые даагша нүхэр В. М. Мальцев КПСС-эй айкомой бюро дээрэ гоё гоёор хэлэһэн юм. Гэбэшье культурын таһаг хараалһан хэмжээнүүдээ тон муугаар дүүргэжэ байнхай.

Адууһа малаар олон Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо олон бригада, звено эмхидхэгдээ. Олонхинь Сүхэ голой аралнууд дээрэ хүдэлдэг. Сагаан арал, Дунда арал гэжэ газарта байһан үбһэшэд кино, концерт харанагүй.

— Үбһэндэ ороһооршье концерт, кино хараагүйбди,—гэжэ үбһэшэд мэдүүлнэ. Нээрээшье эдэнэй хэлэгшэнь тон зүб. Арбан хоногто нэгэ дахин кино табиха гэжэ хараалһан культурын таһагай түсэб саарһан дээрээ үлэшоо. Городой культурын байшан агитбригада эмхидхэбэшье, тэрэнь бригада, фермэнүүдээр хаа яа ябана.

Субагтын комплексно бригадын үбһэшэдэй, таряа хуряагшадай культурна эрилтэ муугаар хангагдана. Бригадын байрладаг Субагта тосхондохи бани үнинэй түлигдэнэгүй. Колхозой правлени, партком хээрэ хүдэлжэ ябаһан хүнүүдтэ таатай зохид байдал хангаха хэрэгтэ хайша хэрэгээр хандана. Царамай, Должонгоогой, мүн бусад полевой станууд һайнаар бэлдэгдээгүй. Ургасаяа түргөөр хуряажа абая гэһэн уряа лозунгнуудшье харагданагүй.

Иимэрхүү байдал хонинoй совхозой звенонуудта үзэгдэнэ. Хилгантын фермын үбһэнэй бригадын хүдэлмэришэд хаһа саг соогоо һүүлэй газетэ, журналнуудые уншанагүй. Бригадынхид уласхоорондын байдал, республика, аймаг доторхи байдал тухай һони дуулажа байхые хүсэдэг. Теэд тэдэнэй дунда ямаршье лекци, хөөрэлдөөн эмхидхэгдэнэгүй. Мүн эндэ кино, уран һайханай концерт табигданагүй. Совхозой партком (секретариинь нүхэр Эрдынеев), фермэнүүдэй партийна организацинууд үбһэшэдэй, механизаторнуудай эрилтые мартана.

Хонинoй совхоздо таряа хуряалгын хүдэлмэри һаядаа эхилээ. Гэбэшье полевой стануудта зохид байдалай хангагдаагүй дээрэһээ зарим фермэнүүдэй механизаторнууд гэртэһээ ябажа, ажалдаа 8—9 часта гарана. Жэшээнь, Усть-Киранай Тужын полевой стан сагаадагдаагүй, эдеэ хоол бэлдэхэ хүн томилогдоогүй байһаар. Тиигээд механизаторнуудынь гэртэһээ ажалдаа ошохо баатай болоно. Эдэ бүгэдэһөө шалтагаалжа, совхозой таряа хуряалгын хүдэлмэри түрүүшын үдэрһөө унжагайранхай.

Мүн совхозой Сольпадиин, Усть-Киранай механизаторнуудай байдаг газарта радиоприемник, шатар, домино гэхэ мэтэ хэрэгтэй зүйлнүүдые харахагүйт.

Колхознигуудай, хүдэлмэришэдэй культурна эрилтые хүсэд хангахын тула аймагай культурын таһагай, партийна эхин организацинуудай зүгһөө зохихо хэмжээ абаха шухала.

Манай корр.

Үнэтэ үүсхэл дэмжэбэ

Социалистическэ Ажалай Герой Валентина Гагановагай үүсхэлые гансашье промышленна предприятинуудта, колхоз, совхозуудта дэмжэнэ бэшэ, харин худалдаа наймаанай предприятинуудта дэмжэдэг боложо байна.

Посольско рыбкоопой худалдаа наймаанай таһагые даагшаар хүдэлжэ байһан нүхэр И. И. Бурков В. Гагановагай үүсхэлээр орон соогуур хаа хаанагүй дэлгэрһэн хүдэлөөе һайшаан дэмжэлсэхэ зуураа, Чкаловай нэрэмжэтэ колхозой гээгдэнги магазинда наймаалагшаар хүдэлхөөр ошохо гэжэ шиидээд, энээн тухай мэдүүлгэ бэшэжэ, аймпотребсоюзай правленидэ бариһан юм. Аймпотребсоюзай правлени нүхэр Бурковай үүсхэлые дэмжэжэ, гуйлтыень хүсэлдүүлээ.

Нүхэр Бурков магазиниие даажа абан сасуугаа эд хэрэглэгшэдэй кооперациин эдэбхитэдые, рыбкоопой пайщигуудай гэшүүдые суглуулжа, магазинай ажал хүдэлмэриие бүгэдын хүсөөр һайжаруулха, колхозой гэшүүдые эд бараагаар хүсэд хангаха шухала болоһон тухай мэдүүлһэн байна.

Колхозой правлени, эд хэрэглэгшэдэй кооперациин эдэбхитэд шэнэ наймаалагша нүхэр Бурковай дурадхалые зүбшөөгөөд, магазинай хаагдаһанай һүүлээр эд бараа наймаалхын тула киоск нэмэжэ нээхээр шиидээ. Һайн дураараа хүдэлхөөр ерэһэн нүхэр Бурков мүнөө үедэ эмхидхэлэй ехэ ажал хэжэ байна.

К. Данилов.

АЖАЛШАДТАА БАЙРЫН ГЭРНҮҮДЫЕ ТҮРГЭНӨӨР, ҺАЙНААР БАРИДАГ БОЛОЁ!

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа түрүүшын зэргэдэ): **Г. М. Бардаков** —«Бурстрой» трестын барилгын 3-дахи управлениин комплексно бригадын бригадир; **К. Д. Соколов**—834-дэхи барилга-хабсаралгын поездын арматурщигуудай бригадир; **В. И. Попов**—154-дэхи барилгын трестын 1-дэхи управлениин шулуушадай бригадир; **Т. Н. Овчинникова**—«Бурстрой» трестын барилгын 3-дахи управлениин шэрдэгшэдэй бригадир; **С. М. Салкуцан**—834-дэхи барилга-хабсаралгын поездын бетонщик; (дээдэ зэргэдэ): **В. Г. Бояркин**—«Бурстрой» трестын барилгын 4-дэхи управлениин шулуушадай бригадын модошо дархан; **И. В. Лукьянов** —«Бурстрой» трестын барилгын 3-дахи управлениин шулуушан.

З. Весчинагай фото.

Өөһэдынгөө хүсөөр...

Байгал-Сэлэнгын техническэ участогай хүдэлмэришэд һүүлэй жэлдэ гэр байра өөһэдтөө бариха хэрэгтэ анхаралаа ехээр хандуулжа, энэ хэрэгтэ өөһэдынгөө хүсэ шадалые элсүүлнэ. Эдэнэр байгша ондо 8 байратай хоёр шэнэ гэр барихаар хараалһан байгаа. Мүнөө эдэнэр түрүүшынгээ гэрэй барилгые болзорһоонь хоёр һара урид тушааха уялгаяа дүүргээ.

Шэнээр баригдаһан энэ гэртэ лебёдкодо хүдэлдэг нүхэр Баранова, «Улан-Удэ» пароходой штурман нүхэр Рахвалов, харуулшан Мельникова, кочегарнууд Шкляр, Туманов гэгшэд зөөжэ түбхинэнхэй.

Барилгашад хоёрдохи гэрэйнгээ барилгые октябриин нэгэн болотор дүүргэхэ юм.

Шэнэ байрада орохо хүдэлмэришэд барилгашадтаа ехэ туһаламжа үзүүлдэг юм. Эдэнэр 16—16 часай туршада барилга дээрэ ээлжээ ээлжээгээр ошожо хүдэлдэг заншалтай.

Мүнөө участогайхид Партизанай үйлсэдэ 24 байратай шулуун гэр өөһэдынгөө хүсөөр барихаяа бэлэдхэл хэжэ, модо шулуугаа зөөжэ байнхай. **Д. Балданов.**

Ажалдаа мэргэжэһэн басагад

Хоёр дабхар шулуун гэрые газаа досоогүй шабажа, шэрдэжэ, сагаадажа байна. Уран дархашуул сонхын рама, шэнэ үүдэ хэнэ. Баригдажа байһан шэнэ гэрэй нэгэ таһагые таба—зургаан залуу басагад штукатурдажа, һаяар бэлэн болгохоор ажаллажа байба.

Хүхэ комбинезонтой, толгойдоо сагаан пулаадтай хори хүрэжэ ябаһан залуухан басаган цёментын холисотой хабтагай дороһоонь баринхай, нүгөө гараараа тэрэнээ хана тээшэнь шэдэнэ.

Штукатурай бригада хори хүрэжэ ябаһан долоон басагадһаа эмхидхэгдэһэн юм. Эдэнэр тусхай курса дүүргэжэ, штукатурай мэргэжэлтэй болонхой.

— Бригадиртнай хаанаб?

—Би бригадир болохоб. Селиванова,—гэжэ залуухан басаган маанадтай танилсана.

Наталья Кузьминична Селиванова хоёрдохи жэлээ бригадые хүтэлбэрилнэ.

—Һургуулида һуража байхадаа ямар мэргэжэлтэй боложо, өөрынгөө хуби заяа коммунизмын барилгада оруулха гээшэбиб гэжэ һанагша һэм,—гэжэ нүхэр Селиванова хөөрэнэ.

Наташа Закаменск городто курса дүүргээд, мүнөө гурбадахи жэлээ штукатураар ажаллана. Ехэ оролдосотой, ажалдаа дуратай, бэедээ шанга эрилтэтэй юм. Бүтээһэн хүдэлмэринь шанар һайнтай байдаг. Жэл болоод байхада 17 наһатай Наташа бригадираар дэбжүүлэгдээ һэн.

Партиин Центральна Комитедэй зарлагдахаяа байһан Пленумдэ зорюулан, социалистическэ мүрысөөндэ оролсоходоо залуу мэргэжэлтэд халаанайнгаа даабариие 150 процент хүргэхэ уялга абаһан байгаа.

Мүнөө басагад коммунистическэ ажалай бригадын нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө тэмсэнэ. Эдэнэр байгша ондо ПВЗ-дэ баригдажа байһан 40, 48 байратай гэрнүүдые штукатурдажа, ашаглалгада һаядаа оруулхань.

Өөрынгөө мэргэжэлые дээшэлүүлхын тула залуушуул ехэ оролдоно. Нүхэр Селиванова үдэшын һургуулиин 10-дахи класста һурахань, хоёрынь долоодохи класста һураха юм. Бэе бэедээ туһалалсадаг, хоорондоо эбтэй, сугтаа кино, театр ошожо харадаг, удаань хараһан, уншаһанаа зүбшэн хэлсэдэг байха юм.

—Бидэнэр олон мэргэжэлтэй болохын түлөө тэмсэнэбди,—гэжэ эдэ басагад мэдүүлнэ.

Мүнөө эдэнэр шэрдэгшын, шулуушанай мэргэжэлдэ саг үргэлжэ һуралсажа байхаар шиидэнхэй.

Нүхэр Селивановагай хүтэлбэрилдэг залуушуул жэшээ абамаар, бүтээсэ ехэтэйгээр ажалладаг, хэһэн юумэнь үндэр сэгнэлтэтэйгээр абтадаг, магтуулдаг.

Тус бригада Улан-Удын Ленинэй орденто паровозо-вагонно заводой ОКС-ын түрүү бригадануудай нэгэн болонхой.

П. Карпов.

Ажахын тоосоон[...] ороо

«Бурстрой» трестын барилгы[...] бэдэхи управленидэ ажахын тоо[...] ороһон шулуушадай хоёр бригад[...] Тэдэнэр республикымнай барилг[...] ганизацинууд соо һоо ажахын тоо[...] түрүүшынхеэ ороһон бригадануу[...] но.

Иимэ ёһо гуримда ороһон да[...] бригадануудай ажал хэрэг тад[...] гоор эмхидхэгдэжэ эхилээ. Бр[...] гэшүүн бухэн алишье юумэндээ[...] лалта, нөөсэ хэхын түлөө тэмсэд[...] лоо. Барилгынгаа материалые ту[...] абаад, тэрэнэйнгээ гаргаша болов[...] дэлые наринаар шалгана. Иигэж[...] рилга дээрэ бүхы материал, хэр[...] нормын ёһоор гаргашалаад байха[...] рэнэй ниилээд ехэ мүнгэн зөөри[...] дана.

Энээнһээ урда, ажахын тоо[...] оруулагдаагүй бригадануудай хү[...] байхада, прораб, мастер гэхэ[...] тушаалтад барилга дээрэ байһа[...] териалнуудай гаргашые шалга[...] дидэггүй байгаа. Тэрээн дээрэһээ[...] жо, барилгын үнэ сэн химдар[...] байгаа.

Барилгын организацинуудта[...] мэргэжэлтэй хүдэлмэришэдһөө[...] һэн бригаданууд бии болоо. Тэд[...] гадануудые нэгэдүүлэн, компл[...] бригадануудые байгуулха, зари[...] ажахын тоосоондо сэхэ оруулха[...] тэй. Энэ ушарта мастерай туша[...] лиоулаад, бригадирай туһалагшы[...] шаал бии болгохо арга олдохо[...]

Ажахын тоосоондо ороһон ко[...] сно бригадануудай хүдэлмэришэд[...] лин хүлһыень түлэхэдөө тэдэнэй[...] дабари мэргэжэл, хүдэлмэриинь[...] хараада абалсана. Иигэжэ «Бур[...] трестын барилгын дүрбэдэхи уп[...] нидэ ажахын тоосооной гурим хэр[...] ажалай бүтээсые дээшэлүүлнэ,[...] мэришэдэй харюусалгые дээшэлү[...] мүнгэ зөөри арьбална.

С. Брад[...]

«Бурстрой» трестын [...] тоосоондо ороһон бригадын бр[...]

Шулуушан Софь[...] Ищук

Софья Степановна Ищук 8[...] хи барилга-хабсаралгын уча[...] шулуушанаар хүдэлнэ. Мүнө[...] луу шулуушан коммунисти[...] ажалай ударнигай нэрэ з[...] хүртэхын түлөө тэмсэжэ, х[...] бүриингөө даабариие 130—15[...] цент хүрэтэр, һайн шанарта[...] дүүргэнэ.

Зураг дээрэ: шулуушан [...] Ищук.

Н. Сафроновой ф[...]

Хүндэтэй болоһон хүтэлбэрилэгшэ

Аршан тосхон. Гурбахан жэлэй саада тээ хэдэн арбаад набтархан гэрнүүд эндэ тэндэ—үргэлжэ ой тайга соогуур харагдагша бэлэй. Мүнөө энэ тосхомнай танигдахаар бэшэл! Үдхэн ой тайгын шууяжа байһан газарта үндэр— хэдэн дабхар байрын шулуун гэрнүүд аяар холоһоо зэрэлгээ татан харагдадаг болонхой. Харгын зүүн захаар зооветеринарна институдай һуралсалай, студентнүүдэй байха гурбан ехэ байра, баруун талаарнь—предприяти, эмхи зургаануудай, мүн өөһэдынгөөшье хүсөөр хүнүүдэй бариһан гэрнүүд олон. Эдэ барилганuудай нэгэндэ—институдай хамтын байрын барилга дээрэ Григорий Михайлович Бардаковой хүтэлбэрилдэг комплексно бригадын гэшүүд ажаллана.

Нүхэр Бардаков барилга дээрэ 1929 онһоо хойшо таһалгаряагүй ажаллаха зуураа, хүдэлмэриин баян дүй дүршэлтэй, мэргэжэлшье олонтой болоһон хүн байба.

— Ажаллажа эхилһэн түрүүшын үдэрһөө шулуушанай мэргэжэлдэ, удаань модошо уран дарханай, штукатурщигай, шэрдэгшын мэргэжэлдэ һураа һэм,—гэжэ нүхэр Бардаков хөөрэдэг.

Гэр байра бариха талаар баян дүй дүршэлтэй болоһон нүхэр Бардаков 1946 онһоо хойшо «Бурстрой» трестын барилгын 3-дахи управленидэ барилгашадай бригадираар ажаллажа байнхай. Энэ үе соогоо Григорий Михайлович городой түбтэ байрын олохон гэрнүүдые, культурын эмхи зургаануудые бодхоолсоһон байха юм. Жэшээнь, Советүүдэй хоёрдохи байшан, оперо болон баледэй театр, КПСС-эй горкомой политическэ гэгээрэлэй байшан, гостиница, Ленинэй, Сталинай үйлсэнүүдээр жэрылдэһэн хэдэн дабхар үндэр гэрнүүдшье нүхэр Бардаковой уран гараар, ударидалга доро бодхсогдоһон, бүтэһэн байха.

Нүхэр Бардаков ямаршье барилга даажа ябахадаа нэн түрүүлэн, барилгынгаа ажалые хүдэлмэришэдтөө хубаажа үгэдэг заншалтай юм. Энэ ямар ушартайб гэхэдэ, хүдэлмэришэд нэгэ газарта сугларжа, хамтаараа ажаллахадаа бэе бэедээ һаалта хэдэг, хөөрэлдэжэ дэмы сагаа барадаг байна. Тиимэһээ хэгдэжэ байһан барилгаяа хоорондоо хубаажа, ондо ондоо тээ ажаллахадаа хэһэн ажалынь бүтээсэтэй, һаатабаригүй хэгдэдэг, хүн бүхэнэй хэһэн ажалайнь шанарые хинан шалгажа үзэхэдэ амар, зохидшье байдаг.

— Урдань бидэнэр шулуун гэр бодхооходоо нэгэ ханыень мүнөөдэр, нүгөөдыень үглөөдэр хамһажа хэдэг байгаабди. Энэ аргаар ажаллахада хэнэй юу хэһэниень, ямараар ажаллаһые мэдэхэгүй, голодоһоной гарахада бултадаал харюусадаг һэмди. Хүдэлмэришэдэй ами аминдаа ажалладаг болохоһоонь хойшо ажалаймнай бүтээсэ хараа байса дээшэлһэн, шанарыншье һайжарһан байха,—гэжэ нүхэр Бардаков хөөрэнэ.

Григорий Михайловичын хүтэлбэрилдэг бригадын гэшүүд мүнөө олохон мэргэжэлтэй боложо, 1957 оной февраль һараһаа хойшо комплексно бригада гэһэн нэрэтэй ажаллажа байнхай. Комплексно бригада болоһоор эдэнэрэй ажалайнь бүтээсэ урагшатай һайнаар, һаатабаригүйгөөр бүтэдэг болоо.

— Шулуушад байхадаа бидэнэр гансал шулуушадай ажал хэдэг, сонхо, үүдэ, гэрэй пол, потолок гэхэ мэтые уран дархашуулай ерэжэ хэхые хэдэн үдэрөөр хүлеэжэ, миин байдаг, үгышье һаа, ондоо барилгада ошожо ажалладаг байгаабди. Тэндэ ажаллахадаа баһал иимэрхүү байдалтай ушардаг һэмди. Харин мүнөө өөһэдөө уран, модошо дархашуул болоһоор барижа эхилһэн байраяа һаатабаригүйгөөр, саг соонь хэжэ тушаадаг болообди,—гэжэ барилгашад хөөрэлдэнэ.

Комплексно бригада болохо гэһэн үүсхэл управлени соогоо эгээн түрүүлэн нүхэр Бардаков дэмжэжэ, ажалдаа нэбтэрүүлжэ эхилһэн байха юм. Энэ үүсхэлэй ажалда нэбтэрүүлэгдэһэнэй ашаар бригадын гэшүүд үдэр, һара бүриингөө даабариие үлүүлэн дүүргэнэ. Барилгашад Г. Почеев, Ю. Попов, М. Барков, Н. Аверин, И. Посохов, О. И. Симухина, Е. Г. Бондарева гэгшэд ажалдаа шалгаржа, управлени, трест соогоо суутай болонхой.

Байгша оной сентябриин нэгэнһээ энэ бригадынхид ажахын тоосоондо орохоор тэмсэжэ эхилбэ.

— Бригадамнай ажахын [...] соондо ороходоо барилгынга[...] териал—хирпиисэ, модо, [...] гэхэ мэтые гамтайгаар гаргаш[...] барилгаяа түргэн болзорто, шанартайгаар ашаглалгада болоно,—гэжэ нүхэр Бардако[...] рэнэ.— Хухархай хирпиисын тагайн, цементыншье үлэгдэ[...] ашаглалгада үгтэһэн гэр б[...] газаагуур дүүрэн хэбтэдэг. [...] бригадынхид энээниие усад[...] түлөө тэмсэхэ байнабди.

Барилга дээрэ асарагдаһан [...] пиисын хэды сэнтэйе барил[...] тай тооложо үзэхэдэмнай, [...] ниинь 38 мүнгэтэ болобо. [...] хэдээ эдэнэр арбаад хах[...] хал хирпиисэ суглуулхадаа 2 [...] риг шахуу мүнгэн зөөри һа[...] табихаяа болихо байна бшуу. [...] мэһээ эдэнэр барилгынгаа [...] риал бүхэниие гамтайгаар [...] лэжэ, алмалта хэһэн матер[...] раа һаралаа нэгэ үдэр ажа[...] хүдэлмэрингөөшье газарые [...] байлгаха гэһэн зорилго урда[...] биинхай. Эдэнэр хэһэн, бү[...] ажалаараа урмашан, орон [...] дэлгэрһэн коммунистическэ [...] лай бригадын нэрэ зэргэдэ [...] хын түлөө мүрысэжэ эхилһэн[...] нэй.

Григорий Михайловичын [...] бэрилдэг бригадын гэшүүд К[...] эй ЦК-гэй ээлжээтэ Пленум[...] туулан шэнэ, дээшэлүүл[...] уялга абаад, эбтэй эетэйгээр [...] лажа байнхай.

Б. Цыремп[...]

Москва. СССР-эй арадай ажахын туйлалтануудые харуулһан выставкын РСФСР гэжэ павильон соо Социалистическэ Ажалай Герой, Рязаниин областиин Шиловскэ районой Кировэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ Анна Игнатьевна Ефремова лекци уншаа. Мал ажалай талаар хүдөө ажахын артелиин туйлаһан амжалтанууд тухай тэрэ хөөрэһэн байна. 1953 онойхитой сасуулбал, эбэртэ бодо малайнь тоо хоёр хахад шахуу дахин, гахайн—7 дахин, хониной —хоёр шахуу дахин олон болоһон байна.

Эдэ амжалтануудые туйлаха хэрэгтэ мал шахажа, илангаяа бэлшээжэ таргалуулга ехэ үүргэ дүүргэһэн байна. Бэлшээринь мал бүхэндэ хахад гектар тудахаар хэһэг болгогдожо хубаарилагданхай. 8 сүүдхын үнгэрхэдэ, малынь шэнэ газарта оруулагдадаг юм. Малаа түхэреэн сүүдхэ соо адуулдаг.

Малай шэгнүүрые сүүдхэ бүридэ 1.300 граммаар нэмээхэ гэжэ энэ жэлдэ абаһан уялгань амжалтатайгаар дүүргэгдэнэ. Августын 1-нэй байдалаар малайнь шэгнүүр 1.190 граммаар сүүдхэ бүридэ нэмэһэн байха юм. Шахамал гахайнуудайнь шэгнүүр сүүдхэдээ 800 граммаар нэмэнэ. Артель мүнөө жэлдэ элдүүриин газарай 100 гектар бүридэ 135 центнер мяха абаха, 350 тонно мяха гүрэндэ худалдаха гэжэ хараална. Мал ажалһаа абтаха олзо доходынь мүнөө жэлдэ гурбан миллион түхэриг болохо байна.

Зураг дээрэ: А. И. Ефремова лекци хэһэнэйнгээ һүүлээр экскурсантнуудтай хөөрэлдэжэ байна.

ТАСС-эй фотохронико.

Һуралсалай эхин

Хэшээлэй эхилтэр хэдэхэн минута үлөөд байба. Улан-Удын 20-дохи дунда һургуулиин газаа, досоогуур һурагшын формо үмдэһэн зол жаргалтай үхибүүд һуралсалай жэлэй эхилһэнтэй дашарамдуулан, бэе бэеэ амаршалалсан, балсагар гарнуудаа шанга шангаар адхалсана. Тэдэнэй дунда һургуулиин үүдэ түрүүшынхеэ татаһан 210 гаран 7 наһатай үхибүүдэй шэб шэнэхэн сүүмхэнүүдтэ наранай туяа тудажа, нюдэ һаргаана. Эдэмнай булта мүнөөдэр түрэлхидтэеэ ерээ. Тэдэнэй дунда Улан-Удын модоной заводой хүдэлмэришэн нүхэр Малютин Тамара басагаяа, уран зурагай музейн хүдэлмэрилэгшэ Цыдып Гармаев Маша басагаяа, ВЛКСМ-эй Советскэ райкомой секретарь Еремеев Света басагаяа асаранхай, өөһэд хоорондоо омогорхон хөөрэлдэнэ.

— Мүнөөдэр эхэ, эсэгэнэртэеэ хүтэрэлдэн ерэһэн хүүгэднай арбаад гаран жэлэй үнгэрөөд байхада ажалша бэрхэ, эрдэм һургуулитай хүнүүд болохол. Мүнөө һургуулида һуража, эрдэм шудалха, ажалда дүршэхэ саг байна,—гэжэ нүхэр Гармаевайнгаа хөөрэхэдэ, бэшэниинь ехэл зүбшөөнэ.

Уданшьегүй хонхо жэнгирэн, 1055 һурагшад баяр ёһололой линейкэдэ жэрылдэн жагсаба. Һургуулиин директор Александр Гаврилович Хахалов һуралсалай шэнэ жэлээр һурагшадаа амаршалаад, мүнөө жэлдэ шэнэ программаар һураха байһан тухай хөөрөө.

— Һургуулидамнай мүнөө жэлдэ дархалалгын шэнэ станок, зэр зэбсэгүүд, оёдолой машинанууд абтаа. Һургууляа дүүргэхэдээ ажалай ямар нэгэн мэргэжэлтэй боложо гарахат. Тиимэһээ мүнөөнһөө эхилжэ һуралсалдаа эрхимээр хандаха зэргэтэйт. Таанадай эрхим хүнүүд боложо гарахын тула багшанартнай, һургуулиин дирекци үдэр бүхэндэ анхарал оролдолго гаргаха байха. Һураха, ажаллаха һаруул дардам харгы таанадай урда Эхэ оромнай нээнхэй,—гээд Александр Гаврилович һурагшадтаа хандана.

Иимэ урихан, иимэ найдамтай үгэнүүдые шагнажа байһан һурагшадай, хүүгэдээ 1-дэхи класста асарһан түрэлхидэй нюурта баярай сог бадаран байгаа һэн.

2-дохи классай һурагша Люда Бережная мүнөө 1-дэхидэ орохоёо ерэһэн дүү нүхэдтөө хандан үгэ хэлэбэ:

—Бидэнэр нёдондо намар таанад шэнгеэр юушье мэдэхэгүй зон ерээд байгаа һэмди. Нэгэ жэл соо уншажа, бэшэжэ, зураг зуража, хатаржа, торгон утаһаар угалза оёжо һураабди. Таанад баһал тиигэхэт,—гэжэ Люда хөөрэбэ. Энэ хөөрөөень 1-дэхи классайхид ехэтэ һонирхон шагнаа.

1-дэхи класста зааха багша Е. И. Дружинина, түрэлхидэй комитедэй түрүүлэгшэ А. Бушухаев, 10-дахи классай һурагша, һургуулидахи комсомолой эхин организациин секретарь Люда Боровская гэгшэдэй хэлэһэн үгэнүүд ехэл халуунаар угтагдаа.

Һургуулиингаа хүдэлмэриие ажалтай нягта холбоотойгоор ябуулха тухайда тэдэнэр һонирхолтойгоор хөөрөө. Нёдондо жэлһээ хойшо энэ һургуулиин һуралсалай мастерскойнууд, кабинедүүд һайнаар хүдэлмэрилжэ эхилээ. Һурагшад нарин дарханай, оёдолшоной, токарь болон слесариин мэргэжэлнүүдые оложо захалаа.

Иимэ һайхан зол жаргалтайл даа, манай үеын хүүгэд!

Баяр ёһололой линейкын һүүлдэ һурагшад класс классуудтаа орожо, түрүүшынгээ хэшээлнүүдые шагнаба.

Ч. Дарибазарон.

Баянголой үргэн талада

Гобон дабаас дабаад, Баянголой хүүргэ дүтэлжэ ябахадамнай ногоон зүлгэ долгилон нэмжын, Сэлэнгэ мүрэнһөө һэбшээ һалхин үлеэнэ. Тэрэ үедэ, Баянголой талата нэгэ һүрэг хонидой хушуу бэлшэжэ ябахань харагдана. Халуун үе боложо, наранай шарахагаэшэнь аргагүй, талада ябаха хүнэй тэсэхээр бэшэ. Тэрэ һүрэг хониднай Үбэр Зөөхэйн сомоной «Эрдэм» гэжэ һаяхан томодхогдоһон хүдөө ажахын артелиин 3-дахи комплексно бригадын суута хонишон Зундуй Будаевич Вандановай даадаг отара байба.

—Зундуй Будаевич, эрьенүүднай зэргээр хүшэеэ абан таргалжа байна гээшэб,—гэжэ бидэнэр тэдэнтэй мэндэшэлэлсэһэнэй һүүлээр асуубабди. Тиихэдэмнай нүхэр Ванданов хонид тээшээ хараад, иигэжэ харюусаба: «Эдээндэ юун гэхэб, уһан, ногоон элбэг. Харагдаа, хододоол иигэжэ мүргэлдэжэ, дэбхэрэлдэжэ, собхоролдожо байдаг лэ даа».

Нүхэр Ванданов 5—6 жэлэй саадахи артелиингээ таряан ажалай талада хүдэлдэг һэн. Ниитын мал ажалай гол һалбари болохо хонин ажалые хүгжөөхэ, тэрээнһээ мяха, нооһо эрид ехээр абадаг болохо тушаа манай республикын Энэ түрэл Коммунистическэ партиингаа табиһан зорилгые нэрэтэй хэрэтэйгөөр дүүргэхэ эрмэлзэлгэ-гээр артелиин правлени, партиин эхин организаци эрхим колхозниконуудаа хонишодоор томилжо, шэнэ бүрилдэнги отарануудтаа эльгээгээ. Тэдэнэрэй дунда нүхэр Ванданов һайн дураараа оролсоһон юм. Тэрэ сагһаа хойшо үни удаанашье болоогүй. Тиигэбэшье колхозойнгоо дүй дүршэлтэй хонишодой, мал ажалай мэргэжэлтэдэй заабариин туһаламжаар, гурбан жэлэй зоотехническэ курсада һуралсажа байгаад, нилээд дүй дүршэлтэй, шадамар бэрхэ хонишон болонхой. Мүнөө аймагайнгаа түрүү хонишодой нэгэн гэжэ тоологдохо ёһоороол тоологдоно.

Саһа ехэтэй үнгэрэгшэ үбэлжэлгын үедэ колхозойнгоо үбһэ тэжээлээр дутамаг байхада тус отарынхид хонидоо бүхэли үбэлдөө зүбөөр адуулжа, хүшэ шадалыень доошолуулангүй, гарза хоролтогүйгөөр хүхэ ногоон дээрэ гаргаа һэн. Зунай бэлшээриин үедэ хонидоо мүн лэ зүбөөр, һайнаар адуулһанайнь ашаар мүнөө эрьенүүдынь һайса таргалшанхай. Энэ отарада 850 толгой эрье хонид тоологдодог һэн. Һаяхан үнгэрһэн һарын һүүлээр 400 гаран эрьедыень гүрэндэ худалдахадань, дунда зэргээр тус тустаа 49 килограмм татаа. Июлиин һүүлээр эрьенүүдыень шэгнэжэ үзэхэдэ тус бүхэниинь сүүдхэ соо 140—145 граммаар нэмэһэн байгаа. Нүхэр Ванданов үлдэһэн эрьенүүдээ бүри һайнаар адуулжа, толгой бүриень дунда зэргээр 70 килограммһаа доошо бэшэ шэгнүүртэйгээр гүрэндөө худалдахаб гэһэн социалистическэ уялга абанхай. Гадна тус отарынхид нооһо хайшалалгаар һайн амжалтануудые туйлаа.

Отарынгаа хонидһоо дунда зэргээр 3,5 килограмм нарин ба нарибтар нооһо хайшалжа, артелиингээ хонишодой социалистическэ мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлжэ, правлениин шанда хүртөө юм.

—65—70 килограммһаа доошо бэшэ шэгнүүртэйгээр хонидоо гүрэндэ худалдаха гээшэмнай хүндэхэншье һаа, дүүргэжэ боломоор гээшэ. Энэ уялгаяа дүүргэхын түлөө бидэнэр эрьенүүдээ шадаал һаа удаан саг соо бэлшээхэеэ оролдонобди. Тиимэ дээрэһээ хонидоо үглөөгүүр эртэ бэлшээридэнь гаргаад, үдэшын һэрюундэ орой болотор адуулнабди,—гэжэ Зундуй Будаевич хөөрэнэ.

Мүнөө отарын хонишод халуунай үедэ хонидойнгоо бөөгнэржэ хоргоходонь, намнажа тараагаад, һэбшээ һалхитай Баян Хара, Гурбан Толгой гэжэ нэрэтэй мүндэгэр уулануудай оройгоор эдеэлүүлдэг. Тиигээд наранай баруулхын үедэ хонидоо Сэлэнгэ мүрэндэ, Баянгол горхондо дүтэ шадар абаашажа, уһалжа һэрюусүүлээд, дахин бэлшээридэнь гаргажа, үдэшын һэрюундэ харанхы болотор адуулдаг юм.

Иигэжэ хүдөө ажахын шухала асуудалнуудые зүбшэн шиидхэхэеэ ноябрь—декабрьда болохо партиин Центральна Комитедэй Пленумые угтуулан нүхэр Вандановай даадаг отарынхид бүри эршэмтэйгээр, урма зоригтойгоор ажаллана. Тиигэжэ эрьенүүдээ һайнаар таргалуулжа, түрэл орондоо тарган мяха худалдахын түлөө бүхы дүй дүршэлөө, хүсэ шадалаа элсүүлнэ.

С. Шарапов.

Хонишодой мүрысөөн үргэдэнэ

Партиин ЦК-гэй Пленумые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө дэлгэрһэн мүрысөөндэ Сталинай (Баргажан) нэрэмжэтэ колхозой хонишод оролсонхой.

КПСС-эй XXI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ замдаа тус колхозойхид зарим тэды амжалта туйлажа байнхай. Хонидой тоо толгой олошоруулха энэ жэлэйнгээ түсэб үлүүлэн дүүргэээ. Мүн хониной мяха гүрэндэ худалдаха даабари дүүргэгдэжэ байна. Июнь, июль һарада толгой бүриин дунда зэргээр дүшөөд килограмм шэгнүүртэйгээр 1017 хонид гүрэндэ тушаагдаба.

Түл абалгашье яһала һайнаар үнгэргэгдэжэ, хамта 3700 хурьган абтаа һэн. Гарма Очирова, Дулма Базаровагай даадаг отаранууд 100 хонин бүриһөө 104—108 хурьга түлжүүлбэ.

Энэ үедэ томохон болоһон хурьгад булта эхэһээ таһалагдаа. Хүгшэржэ муудаһан ехэ хонид илгагданхай. Һаядаа хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлжэ эхилхэнь. Энээнэй тула хоёр пункт бэлдэгдээд байна.

Нооһо хайшалалга урдынхиһаа эмхитэйгээр үнгэргэгдөө. 338 центнер нарин, нарибтар нооһон гүрэндэ тушаагдаба. Хонин бүриһөө 3,3 килограмм нооһон хайшалагдажа, даабари үлүүлэн дүүргэгдэө. Нооһоной шанар шалгаха тусхай лаборатори, нооһо багсалха түхеэрэлгэ хүдэлбэ.

Эхэ хонидые харадаг Санжи Ринчинова толгой бүхэнэй 3—3,2 килограмм хайшалжа тушаагаа. Эрьенүүдые харууһалдаг Надмит Тугутовагай отарынхид хонин бүриһөө 4—4,6 килограмм нооһо хайшалаа. Хонишодой эрхимээр ажаллаһанай урманда колхоз нэгэ миллион 340 мянган түхэригэй олзо ганса нооһоор оруулба.

К. Молчанов.

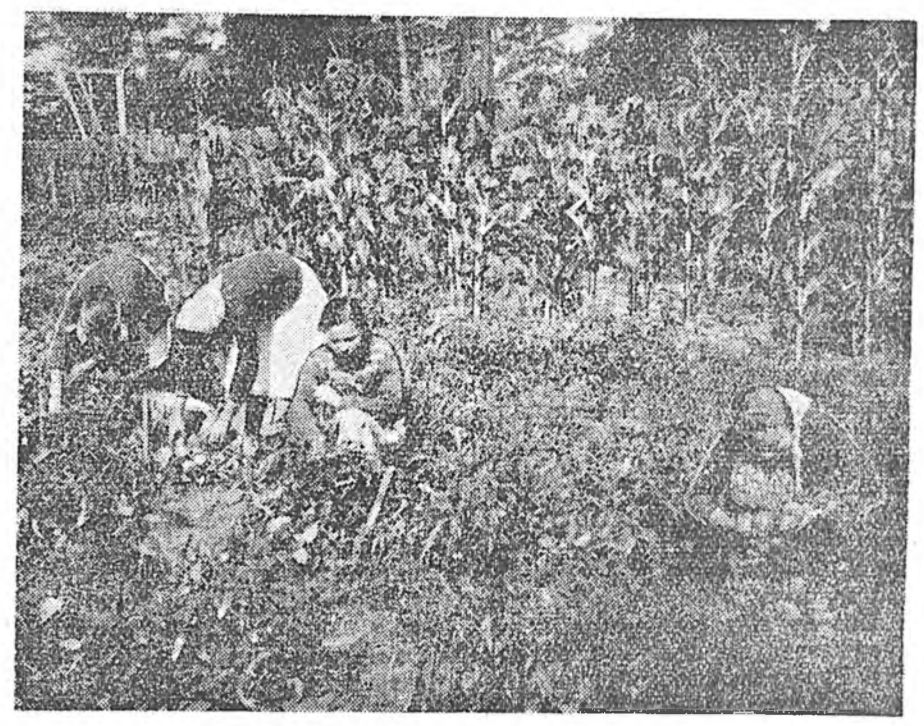

Улан-Удын 35-дахи һургуулиин туршалгын талмайда элдэб овощь, кукуруза, жэмэс гэхэ мэтэ таригданхай. Тэдэниие һурагшад зундаа һайнаар харууһалжа, мүнөө баян ургаса абажа байна. **Зураг дээрэ:** һурагшад помидор суглуулжа байна.

А. Шаверай фото.

Шэмэтэ тэжээл элбэгээр бэлдэнэ

«Заветы Ильича» артелиин гэрэлтэ кударынхидай жэшээгээр нилээд шэмэтэ тэжээл ехээр бэлдэнэ. Хамта 2400 тонно силос хэхэ хараалагдаһан байгаа.

Хүдөө ногоогоор, овёсоор силос хээд, мүнөө наран сэсэгээр даррана. Колхозой хоёрдохи, гурбадахи комплексно бригадынхид наран сэсэг һайнаар ургуулаа. Жэшээнь, наран сэсэг тариһан 50 гектарай тус бүриһөө хоёрдохи бригада арбаад мянган центнер ногоон тэжээл хуряажа абаба. Иихэдээ га бүхэнэй 200 центнер гараһан болоно. Мүн гурбадахи бригадынхид наран сэсэгэй үндэр ургаса хуряана. Эдэ хоёр бригадада үнеэн бүхэнэй 8 тонно силос дарагдаба.

Ц. Викторов.

Тори.

Хонишод, нүхэр Бимбаевай дүй дүршэлтэй танилсагты!

ХОНИДЫЕ ХЭНЗЭЛҮҮЛХЭДЭ ҮДЭСЭТЭЙ

Олохон жэлэй туршада техник үрэжүүлэгшээр ажаллажа байһан Дугар Будацыреновичын досоо нэгэ бодол: «энэ яахадаа манай колхоздо олон хонид һубайрна, наһа түл олоорсо гарзална гээшэб? Айза шамай, өөрөө нэгэ отара абажа абаад, ажаллаад үзэдэг һаа...» гэһэн бодол ээлүүдгүй оромой болоо һэн.

Һүүлэй һүүлдэ энэ бодол тухайгаа колхозойнгоо хүтэлбэрилэгшэдтэ мэдүүлхэдэнь, тэрэнэй хүсэл хангагдажа, Бимбаевтанда эхэ хонидой нэгэ отара даалгагдаба.

Уданшьегүй Оронгын колхозникууд хонишодойнгоо урда тон хүндэтэйшье, харюусалгатайшье зорилго—ойрын жэлнүүдтэ хонидоо хоёр дахин шахуугаар олошоруулха гэһэн зорилго табиба.

Тэд энэ зорилгые яажа дүүргэхэйб?

Энэ шиидхэбэри колхозой хонидые нилээд һанаата болгоһон, юундэб гэхэдэ шэнэ арга замуудые бэдэрүүлһэн байха юм.

Урдань бурят зон хони ямааень ехээр хэнзэлүүлдэг, эхирлүүлдэг байһан бэлэй. Теэд энэ арга Оронгын нютагта үниихэнэй орхигдошоһон байгаа. Хонидые хэнзэлүүлхэ энэ мартагдаһан аргые һэргээхэ тухай Хоринэй аймагай «Улаан Оронго» колхозой хонишодой үүсхэл Оронгын хонишодые нёдондо аргагүй һонирхуулаа. Энэ шухала аргые үргэнөөр хэрэглэхэ тухай Дугар Будацыренович колхозойнгоо хонишодой дунда үүсхэл гаргаба. Тэрэ жэлэй зунай һарануудта хонидоо һайса бэлшээжэ таргалуулаад, гол түлэб август һара соо бултыень искусственна аргаар үрэжүүлһэн байгаа. Январь һарын эхеэр түрүүшын хурьгад гаража захалаад, тэрэл һара соогоо отарын бүхы тооной хонид хурьгалжа дүүрээ һэн. Хамта 543 хониннһоо 549 хурьган абтаба. Иигэжэ энэ отарынхид анха түрүүшынхеэ колхоздоо үбэлэй һарануудта тон богони болзор соо хонидоо хурьгалуулһан байна.

Хонидойнгоо хурьгалжа дүүрэхэтэй сасуу нүхэр Бимбаев хүшэ шадалаар һайн, түрүүшээр түрэһэн 60-аад хони илгажа, январиин 25-һаа февралиин 25 болотор дахин хусада табиба. Тэдэнэр июль соо хурьгалжа, 54 хурьган абтаа. Тиигээд июль һарада 250-яад хони искусственна аргаар үрэжүүлжэ, декабрь соо 249 хэнзэ хурьга абаба. Тиигэжэ үнгэрэгшэ жэлдэ отарынхид 543 хониннһоо 852 хурьга гэхэ гү, али зуун эхэ хонин бүриһөө 157 хурьга абажа, үхэл гарзагүйгөөр түлжүүлээ.

Түрүүшынгээ энэ амжалтаар урмашан зоригжоһон отарын хонишод **хоёр жэлэй туршада зуун эхэ хонин бүриһөө 300-һаа үсөөн бэшэ хурьга абаха** гэһэн хүндэтэ зорилго урдаа табиба.

Тиигээд нёдондо хэнзэлүүлэгдээгүй 300-гаад толгой хонидоо август һара соо искусственна аргаар үрэжүүлһэниинь, энэ жэлэй январьда 307 хурьган абтаба. Тиигээд нёдондонойхидоол адляар баһал дүшөөд хони илгажа хусада табяад, үнгэрэгшэ июнь соо бултыень хурьгалуулаа. Шэнэ жэлэй гаратар хэнзэлүүлхын тулада үнгэрэгшэ июль соо отарынхид 410 хони искусственна аргаар үрэжүүлээд байна. Тиигэжэ мүнөө жэлдэ 549 хониннһоо 760 гаран хурьга гэхэ гү, али зуун эхэ хонин бүриһөө 140 гаран хурьга абаха зорилготойгоор эндэхид ажаллажа байнхай.

— Хэнзэ хурьгадые олоор абаха гээшэ тиимэшье амар бэшэ юм. Хэдышье һайнаар эдеэлүүлжэ, харууһалжа байгаа һааш, манай эндэхи шэмэрүүн хүйтэн уларилтай үбэлэй һарануудта хэнзэ хурьгад хэнзэл хадаа хэнзэ, хажууһаань холодонгүй хаража, тус тустань гараар тооной эдеэлүүлжэ, харууһалжа, ногоон дээрэ гаргаха хэрэгтэй байдаг, — гэжэ Дугар Будацыренович хөөрэнэ.—Хэнзэ хурьгадые абаха гээ һаа, бэеэ һайса «шэмхэжэ» үзөөд, үбһэ тэжээлээр ямар байхаяа, хэр арга боломжотой байһанаа һайса бодожо үзөөд лэ зүрхэлхэ хэрэгтэй. Хонидые хурьгалуулханшье бэлэн, харин хурьгадые, илангаяа хэнзэ хурьгадые түлжүүлхэ гээшэ амар бэшэ байдаг. Тиимэһээ бидэнэр нарай хурьгадые зүбөөр, һайнаар түлжүүлхэ хэрэгтэ онсо шухала анхарал хандуулдаг, зарим үедэ үдэр һүниие илгадгүй ажалладаг байнабди.

Саашань нүхэр Бимбаев хурьгадые яажа түлжүүлдэг тухайгаа һонирхолтойгоор хөөрэбэ. Хонидойнгоо олоор хурьгалжа байхада энэ отарынхид нарай хурьгадай сакмануудые бүридхэхэ хэрэгтэ онсо анхарал табидаг байна. Түрүүшээр 3—5 хоноһон 10—15 хурьга бүридүүлжэ, нэгэ сакман болгодог. Саашадаа хахад һара түхай сагай үнгэрхэлөөр нарай хурьгадай сакманууд бүридүүлэгдэжэ, 50—60 хурьгатай томохон сакман болгогдоно. Һүүлээрнь хурьгадайнгаа нэгэ бага боргожохолоор хоёр сакман хамтаруулагдажа, 100—125 хурьгатай сакман болгогдодог. Тиигээд һүүлдэ тэдээндэ үшөө нэгэ сакман нэмэгдэдэг юм. Һүүлэй һүүлдэ отарада гурбан гол сакман, 4-дэхинь эхир, һариг муу хурьгадһаа бүридүүлэгдэһэн сакман үлэдэг.

Энэ отарынхид сакмануудые томодхохо бүридөө заа бэетэй, һула хурьгадые илгажа, тусхай сакманда оруулжа байдаг заншалтай. Юрэнхыдөө энэ отарын хонишод хурьган бүхэниие тус тустань һайнаар мэдэжэ, танижа байдаг юм. Тиигээд томо, өөдэргэн хурьгадые эхэдэнь хүхүүлжэ, һайхан үбһэ, талха тарянай зүйл шэмхэлүүлээд, муухан, һула хурьгадта үнеэнэй һү, сахар, тахяагай үндэгэ, загаһанай тоһо, дабһа гэхэ мэтые тордилго болгон эдюулжэ байдаг. Литр һүндэ 5—5 грамм сахар, дабһа, загаһанай тоһо, 2 үндэгэ худхаад, хурьгадта уулгахада аргагүй шэмэтэй, үлэтэй, тэбээрүүлдэг гэжэ эндэхи хонишод хэлэнэ.

Эхир, һула хурьгадһаа бүридэһэн сакманай багаханшье һаань, тэрэниие тусхай нэгэ хүн даажа байдаг. Юундэб гэхэдэ, тэдэнэй харууһан илангаяа ехэ ха юм. Энэ сакманиие Дугар Будацыреновичын нүхэр Цыбикдара Байнгановна даажа байдаг.

Энэ отарынхид зунай хүхэ ногоондо хонидоо оролдосотойгоор бэлшээжэ, һайнаар хүшэлүүлжэ абадаг байна. Тиигээд хэнзэлһэн хонидто хохи хабарһаа эхилээд, ногоондо садатарнь—апрель, май, июнь һарануудта нэмэлтэ тэжээл болгон талха тарянай зүйл эдюулжэ байдаг.

— Үнгэрэгшэ жэлдэ үбһэ тэжээлэй һэбэреэ байһан тула эхэ хонин бүридэ үдэртөө килограмм тухайл үбһэ үбэлэй һарануудта эдюулээбди. Харин хэнзэлжэ байһан хонидто үдэртөө 2 килограмм хахадһаа бага бэшэ үбһэ эдюулжэ байха хэрэгтэй. Одоо мүнөө жэлдэл үбһэ ногооной ургаса һайн байжа, тэжээлээр дутамаггүй үбэлжэхэмнай гэжэ һанагдана,—гэжэ Дугар Будацыренович хөөрэнэ.

Үбэлэй сагта энэ отарынхид хонидтоо нарһанай, бургааһанай шэлбүүһэ хухалжа эдюулдэг. Модоной шэлбүүһэндэ элдэб витаминууд, шэмэтэй бодосууд байдаг тула хони, хурьгад аргагүй амтархажа эдидэг, бэедэнь туһатай байдаг юм. Үбэлэй сагта эндэ хонид хоёр дахин, зундаа 3—4 дахин уһалагдажа байдаг. Хонид тэжээлэй дабһаар нэгэтэшье дутаагданагүй.

Хойшодоо нүхэр Бимбаев мүнөөнэйхиһөө нэгэ бага ондоо гуримаар хонидоо хэнзэлүүлдэг болохо зорилготой. Жэшээлхэдэ, нёдондошье, мүнөөшье жэл тэрэ январь, февраль соо хонидойнгоо хурьгалхалаар хэдэхэн хонуулаад, 40—50 хони дахин хусада табижа, зун хурьгалуулдаг байна. Харин тиигээд үбэл түрэһэн хонидоо зун хурьгадһаань һалгаажа, һайн ногоотой бэлшээридэ таргалуулаад, һайнуудыень шэлэжэ, намар орой хэнзэлхээр искусственна аргаар олоор үрэжүүлнэ. Теэд саашадаа иигэхэеэ болижо, **үбэл һара хахадай туршада хонидоо хурьгалуулаад, удаан болгонгүй, барагсаан тэрэл январь, февраль һарануудтань хахад заримыень үрэжүүлжэ, зунай һарануудта хэнзэ хурьгадые абаха гэһэн зорилготой.** Тиигээд хэнзэлүүлэгдээгүй хахад зарим хонид зундаа үрэжүүлэгдээд, шэнэ жэл гараһан хойно үбэл хурьгалха болоно.

— Мүнөөнэйнгөө янзаар хонидые хэнзэлүүлхэдэ хурьгад һубарижа абтаад, томо жэжээрээ илгаатай болошоно, харууһань хүндэ байна, — гэжэ нүхэр Бимбаев хэлэнэ. — Дүршэл дээрэһээ харахада, хонид хурьгалһанайнгаа һүүлээр арбаад хоноод байхадаа дахин ороондо хамаагүй ородог юм. Теэд хэнзэ хурьгадые ехээр оройтуулангүй, зун абахада үбэл болотор нилээд боргожохошье жэшээтэй.

Мүн ороной суута хонишод Гиренко, Малашенко гэгшэдэй ажалай дүршэлөөр аргагүй һонирхожо байһан тухайгаа Дугар Будацыренович хөөрэбэ. **Эдэ хонишод январь һарада хурьгалһан хонидоо декабрь һарада бултыень хэнзэлүүлээд, хойто жэлдэнь нэгэ дахин лэ түрүүлнэ. Тиин нэгэ жэл хэнзэ хурьга абангүй үнжүүлээд, хойто жэлынь баһа хоёр дахин хурьгалуулдаг. Иигэжэ нэгэ жэлынь хонидые амаруулан хэнзэлүүлжэ байхада али алишье талаараа һайн, гурбан жэл соо хонин бүриһөө 5 хурьган абтаха болоно.**

Коммунистическэ ажалай бригадын хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө тэмсэжэ байһан Иволтын аймагай «Улаан Оронго» колхозой түрүү отарынхид дүршэл ехэтэй хонишон нүхэр Бимбаевайнгаа хүтэлбэри доро ажалдаа шэнэ шэнэ аргануудые хэрэглэн, колхозойнгоо хонин һүрэгые түргэнөөр олошоруулалсажа байнхай.

—Бидэнэр отарынгаа долоон жэлэй түсэбые дүрбэн жэл хахад соо дүүргэхэ гэһэн зорилготойбди, — гэжэ эндэхи хонишод мэдүүлнэ.

Д. ЦЫРЕНЖАПОВ.

Эхилэн зурагшадай түрүүшын выставкэ эмхидхэгдэхэнь

Зураглан харуулха искусствые сайшадаһан хүгжөөхын зорилгоор республикын эхилэн зурагшадай, скульпторнуудай түрүүшын выставкэ октябрь, декабрь һарада үнгэргэхэ гэжэ профсоюзуудай Буряадай областной Совет шиидхэбэри гаргаа.

Предприятинуудай, эмхи зургаануудай болон колхозуудай эхилэн зурагшадай түрүүшын выставкэ 1959 оной декабриин 1 хүрэтэр үнгэргэхэеэ профсоюзуудай областной, фабрика, заводуудай, нютагай комитедүүдые Буряадай областной Совет уялгалба. Эхилэн зурагшадай, скульпторнуудай республиканска түрүүшын выставкэ үнгэргэхэ оргкомитет профсоюзуудай Соведэй шиидхэбэриер баталагдаба. Нютагуудта болоһон харалгын үедэ эхилэн зурагшадай ажалые шэлэжэ абаад, эхилэн зурагшадай республикын түрүүшын выставкэдэ табихыень эмхидхэлэй комитедтэ, уран зураашадай Союзай правлениидэ дурадхагдаба.

Эхилэн зурагшадай республиканска нэгэдэхи выставкэ байгша оной декабриин түрүүшын хахадта эмхидхэгдэхэ гэжэ шиидэгдээ. Һаяа зуража байгшадай һайн һайн зурагууд Буряадай зураглалгын музейн залда табигдаха байна.

Зуража эхилэгшэдэй, скульпторнуудай һайн һайн зурагуудые сэгнэхын тула гурбан шан байгуулагдаба. Выставкын эмхидхэгдэхэ үедэ республикын комиссиин гэшүүд һайн һайн зурагуудые шэлэжэ хаража, тусхай сэгнэлтэ үгэхэ юм. Комиссиин үзэмжэдэ тематическа зурагууд, портредүүд, байгаали харуулһан зурагууд, шэрээр, карандашаар зураһан зурагууд, тушь бэхээр, хөөгөөр зураһан зурагууд, шабараар, гипсээр, түмэрөөр хэһэн скульптурна дүрсэнүүд, модоор, яһаар һиилэдэһэн зүйлнүүд табигдаха байна.

Эхилэн зурагшадай харалгада түрүү һуурииуудые эзэлэгшэд профсоюзуудай Соведэй хүндэлэлэй грамотануудаар, мүнгэн шан, үнэтэ бэлэгүүдээр шагнагдаха юм.

Зураглан харуулха искусствын бүхы зүйлнүүд промышленностиин, хүдөө ажахын, культурын талаар мүнөө үеын хубилалтануудые тодорхойгоор харуулха зэргэтэй. Тэдэ зурагуудай дунда үйлэдбэриин, хүдөө ажахын, культурын түрүүшүүлэй портредүүд байлсаха.

В. Афанасьев.

Түрүү наймаалагша

Түнхэнэй аймагай Зүүн-Мүрэн тосхоной столовын дэргэдэхи киоскдо наймаалагшаар хүдэлдэг А. И. Пылко һара бүриингөө даабарие үлүүлэн дүүргэдэг юм. Агния Ивановнагай киоск соо хододоо ариг сэбэр, продуктнуудынь аятай зохидоор табяатай байдаг.

— Манай түрүү наймаалагша нүхэр Пылко гэгшэнээ сельпогой магазинуудай хүдэлмэрилэгшэд жэшээ абаха зэргэтэй,—гэжэ Тоорын сельпогой түрүүлэгшэ нүхэр Онхотов хөөрэнэ.

Тус сельпо түрүү наймаалагшадай ашаар эд бараа наймаалха һара бүриингөө түсэбые үлүүлэн дүүргэдэг болоһон байна.

К. Данилов.

СҮҮД ДЭЭРЭҺЭЭ

Бөө юундэ хэһээгдээб?

...Сүүд боложо байба. Гэмнэгдэгшын һуурида наһажаал хүн урду дуруу болонхой һууна. Жараяа шахажа ябаһан энэ хүн Түнхэнэй аймагай Далахай тосхондо бүхы наһаараа ажаһууха зуураа, ямар нэгэн ажал хээгүй юм. Үнэн сэхээр хүдэлхэ, һураха хүсэлтэй хүнүүдтэ манай гүрэнэй угаа ехэ анхарал хандуулагдадагынь элитэ, гэбэшье ажал хүдэлмэри хэхэ дурагүй Д. Исхаев гэгшэ хүнгэн аргаар хоолойгоо тэжээхэ гэжэ шиидээд, бүхы наһаараа бөөлөжэ, гэнэн хонгор хүнүүдые зөөри зөөшэе холодоһон байна. Д. Исхаевай хэһэн харанхы хэрэгүүдынь сүүд дээрэ бүрин элирүүлэгдээ.

«Битнай юрын хүн бэшэ, харин эдитэй шэдитэй бөө гээшэб, хүнүүдые ямаршье үбшэнһөө аргалха шадалтайб. Намда аргалуулха хүнүүдэй ямаршье сагта ерэхэдэнь болохо. Арга хурга хэһэнэйнгээ түлөө ехэ мүнгэ зөөри абадаггүйб, намда ерэһэн хүнүүд нэгэ томо хони, 2—2,5 литр архи, 25—30 түхэриг мүнгэ үгэхэ зэргэтэй» гэжэ бөө Исхаев 40 жэлэй саада тээ айл аймагтаа зар тунхаг тараһан байна. Тэрэ гэһэнһээ хойшо Д. Исхаев олон хүнүүдые мэхэлжэ, зөөрииень холодоо.

Сүүдэй урда зогсоһон энэ хүн харанхы хэрэгээ хэхынгээ урда тээ газаа гаража, ниишэ тиишээ һайн харашалаад, хүнүүдэй ерэхэгүйень лаб мэдэхэдээ гэртээ орожо карта гаргаад, олон табые шашадаг, һүзэгтэй хүнүүдые али болохоор мэхэлдэг байба. «Та ехээр үбшэлхэеэ байнат, бэеэ абархын тула үргэл бариха зэргэтэйт» гэжэ мэтээр Д. Исхаев хүнүүдые айлгадаг байба.

— Өөртөө хонигүй хүнүүдэй намда ерэхэдэнь худалдажа абахыень баадхагша һэм. Бөөлэжэ хүлһэнгээ урда тээ хониной мяха шанаад, архяа уудаг байгааб. Үлэһэн мяхынь хаягша һэмди,—гэжэ Д. Исхаев сүүдэй урда мэдүүлээ.

Бөөгэй шажанда шүтэдэг тухайгаа Д. Исхаев сүүд дээрэ хэлээгүй, гэбэшье тэндэ байһан гэршэнэр, бөөдэ мэхэлүүлһэн бусадшье хүнүүд хүнэй зөөри холодолгые шангаар хэлэжэ, тухай эрилтэ табяа. «Маниие бөө аргална бэшэ, харин врачнар аргална» гэжэ хүнүүд сүүд дээрэ мэдүүлһэн байна.

Арад зониие бүхы наһаараа мэхэлһэн Д. Исхаевай эрхые хоёр жэлээр хаһаха гэһэн сүүдэй шиидхэбэрие хүнүүд нэгэн дуугаар һайшаагаа.

К. Павлов.

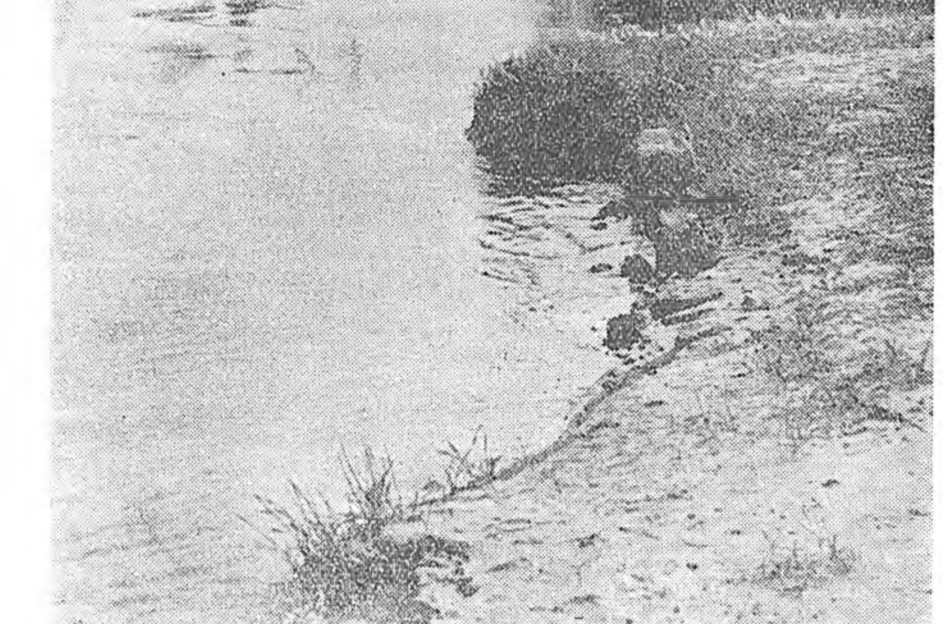

Сүхэ голые үгсэхэдэ. С. Климовой фотоэтюд.

Хилын саанаһаа

Ханойдо бүгэдэ арадай баяр болобо

ХАНОЙ, сентябриин 2. (ТАСС). Национальна һайндэрөөр—республикынгаа байгуулагдаһаар 14 жэлэй ойе тэмдэглэхын тулада Вьетнамай Демократическа Республикын ниислэлэй үйлсэнүүдтэ 200.000 гаран хүн мүнөөдэр гараа.

Вьетнамай информационно агентство иигэжэ дамжуулна. Вьетнамай бэеэ даанхай байдалтай болоһон, Вьетнамай Демократическа Республикын байгуулагдаһан тухай президент Хо Ши Мин 14 жэлэй саада тээ Ба-Динь гэжэ түүхэтэ талмай дээрэ соносхоһон байгаа. Энэ талмай дээрэхи түбэй трибунада үглөөнэй 6 часта Вьетнамай Ажалшадай партиин, ДРВ-гэй правительствын хүтэлбэрилэгшэд, президент Хо Ши Мин, Национальна Суглаанай саг үргэлжын комитедэй түрүүлэгшэ Тон Дык Тханг, премьер-министр Фам Ван Донг түрүүтэйгээр гараһан байна. Монголой Арадай-революционно партиин ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь, МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Ю. Цеденбал түрүүтэй, Монголой Арадай Республикын партийно-правительственна делегациин гэшүүд түбэй трибуна дээрэ байлсаа.

Айлшадай трибунанууд дээрэ гадаадын оронуудһаа Ханойдо байдаг дипломатическа түлөөлэгшэд, Вьетнамда ажаглалта, хиналта хэхэ уласхоорондын комиссиин хүтэлбэрилэгшэд, аха дүү социалистическэ оронуудһаа эндэ байдаг мэргэжэлтэд, гадаадын элдэб оронуудай делегацинууд байба.

Талмай дээрэ сугларһан Ханойн хүн зондо хандан, президент Хо Ши Мин тобшо үгэ хэлээ.

Үнгэрһэн 14 жэлэй турша соо манай социалистическэ лагерь үдэрһөө үдэртэ бэхижэдэг байгаа. Манай орон экономическа, политическэ, соёл культурын талаар, дипломатическа, өөрыгөө хамгаалха хэрэгтэ ехэ дэбжэлтэ туйлаа, туйлаһааршье. Амгалан тайбан, нэгэдэмэл, бэеэ даанхай, демократическа, һалбаран хүгжэжэ байһан, хүсэн түгэлдэр Вьетнамые байгуулхаар бидэнэр хүсэд шиидэнги байнабди, энэ зорилгые бидэнэр заабол дүүргэжэ шадахабди гэжэ ДРВ-гэй президент хэлээ. Агуухэ Советскэ Союз түрүүтэй социалистическэ лагериин һанал нэгэдэлгын хүндэлэлдэ, бүхы дэлхэй дээрэхи эб найрамдалай хүндэлэлдэ зорюулан юрөөлнүүдые табяад, Хо Ши Мин үгэеэ дүүргэһэн байна.

Удаань Монголой партийно-правительственна делегациие толгойлогшо Ю. Цеденбал үгэ хэлээ.

Парадта гарахын тулада талмай дээрэ жагсаад байһан Вьетнамай Арадай армиин, ниитын аюулгүйе сахиха органуудай частьнуудай урдуур ДРВ-гэй Оборонын министр, Вьетнамай Арадай армиин главна командалагша генерал Во Нгуен Зиап нээмэл машинаар ябажа амаршалаад, ДРВ-гэй байгуулагдаһаар 14 жэл гүйсэһэнтэй дашарамдуулан гаргагдаһан захиралтые уншаа.

Һанал нэгэдэлгэеэ бэхижүүлхыень, ороноо нэгэдүүлхын түлөө, Зүүн-Урда Азида, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангахын түлөө тэмсэлээ үргэлжэлүүлхыень бүхы вьетнам арадые уряалха зуураа, арадай амгалан ажал хамгаалхын тулада дайшалхы бэлэн байхыень армиин, ниитын аюулгүйе сахиха органуудай бүхы личнэ составта ДРВ-гэй Оборонын министр захирһан байна.

Сэрэгэй частьнуудай парадай һүүлээр, талмай дээгүүр демонстрантнуудай колоннонууд ябажа гараа. Амгалан ёһоной, нэгэдэмэл, бэеэ даанхай, демократическа, һалбаран хүгжэжэ байһан, хүсэн түгэлдэр Вьетнамые байгуулхые, гурбан жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхые, экономикоёо социалистическэ ёһоор түргэнөөр шэнэдхэн хубилгахые уряалһан лозунгнуудые демонстрацида хабаадагшад барижа ябаа.

КНДР-эй Министрнүүдэй Кабинедтэ

ПХЕНЬЯН, сентябриин 2. (ТАСС). Промышленностиин хэрэг хүтэлбэрилгые шэнэдхэхэ тухай Корейн Ажалай партиин ЦК-гэй Президиумэй үргэн заседаниин дурадхалые КНДР-эй Министрнүүдэй Кабинет һайшаагаа.

Хэдэн министерствонуудые нэгэдүүлхэ гү, али болюулха тухай дурадхалые КНДР-эй Министрнүүдэй Кабинет Арадай Ехэ Хуралай Президиумэй үзэмжэдэ табяа.

Электростанцинуудай, Нүүрһэнэй промышленностиин, Химическэ промышленностиин министерствонуудые нэгэдүүлжэ, Энергетическэ, Химическэ промышленностиин министерство болгохо тухай КНДР-эй Арадай Ехэ Суглаанай Президиумэй Указые мүнөөдэрэй газетэнүүд толилоо.

Бэлэдхэлэй, эдеэ хоолой зүйлнүүдэй министерство, тэрэшэлэн Загаһанай промышленностиин министерство болюулагдажа, тэдэнэй үүргэнүүд Худалдаа наймаанай министерстводэ, Хүнгэн промышленностиин министерстводэ дамжуулан үгтөө.

Ажалай, Юстициин, Барилгын болон Коммунальна ажахын министерствонууд мүн лэ болюулагдаа. Урдын Юстицын министерствын дүүргэдэг үүргэ КНДР-эй Верховно сүүдтэ дамжуулан үгтөө. Ажалай министерствын дүүргэдэг хүдэлмэри бүхы Корейн профсоюзуудай федерацида даалгагдаба.

Президент Эйзенхауэр Лондонһоо мордобо

ЛОНДОН, сентябриин 2. (ТАСС). Америкын Холбоото Штадуудай президент Дуайт Эйзенхауэр Париж орохоёо Лондонһоо мүнөөдэр самолёдоор гараа.

Англида зургаан хоног соо байха үедөө президент Эйзенхауэр Англиин премьер-министр Макмиллантай хэлсээ хээ. Мүн Испаниин гадаадын хэрэгүүдэй министр Кастиэлья гэгшэтэй президент Лондондо уулзаһан байна.

Сагаан байшангай хэблэлэй асуудалнуудые эрхилдэг секретарь Хэгерти иигэжэ мэдүүлээ. Президент Эйзенхауэр де Голльтой уулзаһанайнгаа һүүлээр, сентябриин 4-дэ Холбоото Штадуудта бусаха замдаа Англида хүрэжэ болохо байна.

Президент Эйзенхауэр Парижда ерэбэ

ПАРИЖ, сентябриин 2 (ТАСС). Америкын Холбоото Штадуудай президент Дуайт Эйзенхауэр мүнөөдэр Лондонһоо Парижда самолёдоор ерээ.

Генерал де Голль, Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ Дебре, Франциин правительствын гэшүүд Парижай Бурже гэжэ аэродром дээрэ Эйзенхауэрые, тэрээнтэй суг ябалсаһан хүнүүдые угтаа.

Мүнөөдэр Елисейскэ ордон соо, үглөөдэр Рамбуйдэхи (Парижда дүтэшэт) Франциин гүрэниие толгойлогшын город шадарай байра соо Эйзенхауэр де Голль хоёр хэлсээ хэхэ юм.

Хоёр ороной хоорондохи мүнөөнэй харилсаае хараадаа абалсаһан дээрэһээ, франко-американска хэлсээн бэрхэтэйшэг байжа болохо гэжэ олон газетэнүүд бэшэнэ.

Де Голль Эйзенхауэр хоёрой хэлсээнэй үедэ зүбшэн хэлсэгдэхэ асуудалнууд тодорхойлогдоогүй юм гэжэ хуулитаар соносхогдоһон болобошье, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевой США-да аяншалхаа байһан тухай, Алжир тухай, атомна зэбсэг болон НАТО-дэ Франциин дүүргэхэ үүргэ тухай дүрбэн асуудал гол түлэб зүбшэгдэхэ гэжэ политическэ шэнжэлэгшэд нэгэн һаналтайгаар бэшэнэ.

Эйзенхауэртай хэгдэхээ байһан хэлсээнэй үедэ хаража үзэгдэхэ асуудалнуудта Франциин ямар хараа бодолтой байхые тайлбарилха зуураа, зүүн болон баруун оронуудай хоорондохи харилсаа һайжаруулха хэрэгтэ Франциин зонхилхы хүнүүд һаад ушаруулжа болохо гэжэ түбэгшээжэ байһан тухайгаа зарим газетэнүүд бэшэһэн байна. «Русско-американска ямаршье хэлсээндэ Франциин правительство этигэл багатайгаар хандана» гэжэ «Либерасьон» газетэ бэшэнэ.

Алжирай асуудалай Парижда зүбшэн хэлсэгдэхээ байһан тухай бэшэхэдээ, «Юманите» газетэ иигэжэ мэдүүлнэ. Алжирта өөрынь бэелүүлдэг политикые Холбоото Штадуудай дэмжэхэ, тусхайлбал, ООН-дохи Америкын делегациин Франциин тала хаража дуугаа үгэхэ тухай де Голль эрилтэ хэхэ юм.

Аэродром дээрэ де Голль Эйзенхауэр хоёр тобшо үгэнүүдые хэлээ. «Бэрхэтэй хэсүү сагай тохёолдоод байгаа хаданъ» США Франци хоёр «бэе бэеэ һайнаар мэдэдэг, үгэеэ ойлголсодог байха ёһотой» гэжэ президент де Голль мэдүүлһэн байна.

«Удахагүй эхилхээ байһан хэлсээн эб найрамдал болон үнэн зүб байдалые хангаха талаар урагшатай үрэ дүн үгэхэ бэзэ» гэжэ найдажа байһанаа президент Эйзенхауэр элирхэйлэн мэдүүлээ.

Германиин Федеративна Республика. Гүрэнэй хүтэлбэрилхы тушаалнуудта …дын нацистнуудые дэбжүүлхые буруушааһанайнь түлөө Баавариин найман хүдэ…ришэниие 15 һарын турша соо түрмэдэ хаахаар Бонниско юстици шиидхэһэн б…гаа. Сүүдлүүлэгшэдэй дунда мэдээжэ антифашист А. Шпекер бии. Фашиз… эсэргүү тэмсэл хэһэнэйнь түлөө тэрэниие урдань гитлеровецүүд Дахаудахи конц…герьта хааһан байгаа. **Зураг дээрэ:** тэрэниие дэмжэһэнэйнь, талархалтай бай…найнь түлөө сүүд дээрэ байлсаһан ханинартаа А. Шпекер баясхалан хүрг… байна.

Центральбильдын фото.

Д. Эйзенхауэр де Голль хоёрой хэлсээн

ПАРИЖ, сентябриин 2. (ТАСС). Парижда ерэһэнэйнгээ һүүлээр уданшьегүй США-гэй президент Елисейскэ ордон соо президент де Голльтой уулзажа хөөрэлдөө.

Хөөрэлдөөн тон нюусаар үнгэрөө. Хоёр оршуулгашадһаа бэшэ хүн байлсаагүй. Үдын хойно пресс-конференци үнгэргэхэдөөшье, үглөөгүүр болоһон хэлсээнэй удха тухай Америкын президентын хэблэлэй асуудалнуудые эрхилдэг секретарь Хэгерти мэдээсээгүй.

Алжирай асуудал гуримшуулха шэнэ түсэб найруулһан бэшэгые Франци Америкын правительствода дамжуулан үгөө гэһэн үгэ хүүрые Хэгерти буруушааһан байна. Энээнтэй дашарамдуулагдаж табигдаһан асуудал тушаа хэлэхэдээ, США-гэй гүрэнэй департаментын тусхай түлөөлэгшэ Эндрю Бердинг иигэжэ заагаа. Алжир тушаа Америкын политика хубилаагүй.

Хоёр гүрэниие толгойлогшонор үглөөгүүр хөөрэлдөө хэхэдээ уласхоорондын тон олон асуудалнуудые юрэнхыгөөр хэлсээ. Эдэ асуудалнууд үдын хойно болохо хоёрдохи уулзалгын үедэ тодорхойгоор хэлсэгдэхэ гэжэ Франс Пресс агентство мэдээсэнэ. Үглөөнэй хөөрэлдөөнэй үедэ Алжирай асуудал гол түл… хэлсэгдээ гээд агентство сааша… мэдээсэһэн байна.

Эйзенхауэр де Голль хоёр үд… хойно дахяад уулзаа. Энэ уулза… гаданъ Франциин премьер-минис… Дебре, гадаадын хэрэгүүдэй м…нистр Кув де Мюрвиль, США-г… гүрэнэй секретарь Гертер, буса… тусхай тушаалта хүнүүд хабаада…саа.

ПАРИЖ, сентябриин 2. (ТАСС… Франциин Республикын президе… де Голль США-гэй президент Э…зенхауэр хоёр хоёрдохёо уулза…даа, зүүн болон баруун оронууд… хоорондохи харилсаанууд ту… асуудалые, тэрэшэлэн НАТО-г… Алжирта болон Берлиндэ хамаат… асуудалнуудые зүбшэн хэлсээ гэ… Франс Пресс агентство мэдээсэ…

Мүн лэ энэ уулзалгын үедэ ула… хоорондын аюулгүй байдала… франко-американска харилсаану…дай, тусхайлбал, «Африкын хэ… гүүдээр харилсаа байгуулха тухай… асуудалнууд хэлсэгдэһэн байг… гэжэ Франциин тусхай тушаал… хүнүүд заана гээд Франс Прес… агентство дамжуулна.

Эйзенхауэрай Парижда хэхээе байһан хэлсээ… тухай Англиин газетэ иигэжэ бэшэнэ

ЛОНДОН, сентябриин 2. (ТАСС). Президент Эйзенхауэр мүнөөдэр Парижда хэлсээ хэжэ эхилхэнь. Энээнтэй дашарамдуулан Америкын президентын Англиин правительствын хүтэлбэрилэгшэдтэй хэһэн хэлсээнэй дүнгүүд тухай Англиин хэблэл бэшэнэ. Эйзенхауэр Макмиллан хоёрой хөөрэлдөөнүүд тухай хуулита ямаршье мэдээнэй мүнөө хүрэтэр толилогдоогүйшье һаань, хоёр гүрэнэй ажал-ябуулагшадай уулзалгын ямараар үнгэрһые тухайлхаар шэнжэлэгшэд бэшээ.

Франци тушаа хамтын политика зүбшэн зохёохо гээшэ Чекерсдэ (Макмилланай город шадарай байра.—**Ред.**) болоһон хэлсээнэй гол зүйлынь байгаа гэжэ Рональд Кэмп «Дейли Мейл» газетэдэ бэшэһэн байна. Харилсаа холбоотой байхые (НАТО-дэ—**Ред.**) Франциин һүүлэй үедэ хүсэхээе болижо байһандань Эйзенхауэр ехээр дураа гутана» гэжэ мэдэхээр Кэмп бэшэһэн байна. Хэрбээ Франци агуухэ гүрэнэй үүргэ дүүргэхэ хүсэлэнтэй байгаа һаа, баруун оронуудые хамгаалхын түлөө бүри ехэ харюусалга бэедээ даажа абаха ёһотой гэжэ президент Эйзенхауэр тоолодог юм ха.

Гэбэшье Франциин эрилтэнүүдые хангалсангүйгөөр НАТО-гэй шатаар Францитай бүри нягта һай… харилсаа байгуулха бэрхэтэй гэж… Эйзенхауэр мэдэнэ гээд Кэмп заа…на. Атомна нюусануудые тэрээн… мэдүүлхэ, НАТО-дэ дүүргэхэ үү…гыень ехэ болгохо, Алжирта хэж… байһан дайн байлдааень баруун… союзнигуудай дэмжэхэ тухай Фран…циин эрилтэ хэдэг боложо байһа… циинь мэдээжэ. Эдэ эрилтэнүүдтэ… США Англи хоёрой хүйтэнөөр ха… даһан дээрэһээнь, Франциин пра…вительство Америкын ядерна зэбсэ… Франциин газар дээрэ байлгахаһа… арсажа харюусаһан байха юм.

Кэмпын статьяһаа хаража үзэх… дэ, «Ядерна клубта» хабаадуулх… (тайлбарилан хэлэбэл, Сахара… Франциин ядерна туршалга х… хыень зүбшөөхэ) тухай асуудалы… Эйзенхауэр Макмиллан хоёр хэлсэ… хэхэдээ зүбшэһэн байна. Генера… де Голльдо атомна туршалга бал… зэргээр хэхыень зүбшөөхэ х… рэгтэй болоно гээшэ гэж… Кэмп бэшэнэ. Зүгөөр му… нөө Парижда ошоод байхада… наймаасалдангүйгөөр иимэ юум… хэхыень Эйзенхауэр зүбшөөхые х… сэнэгүй. НАТО-дэ Франциин зү… һөө «Ехэ дэмжэлгэ» үзүүлхэ гээш… Макмиллан Эйзенхауэр хоёро… хэлсээ хэхэдээ табиһан «гол эри…тэнь» болоно гэжэ Кэмп заана.

Араб оронуудай Лигиин соведэй сесси

КАСАБЛАНКА, сентябриин 1. (ТАСС). Араб оронуудай Лигиин соведэй 32-дохи ээлжээтэ сесси мүнөөдэр эндэ нээгдээ. Мароккын хаан Мохаммед V гэгшын зүгһөө хан хүбүүн Мулай Хасан сессиие нээгээ. Сессиин хүдэлмэридэ хабаадахаяа ерэһэн Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын, Ливанай, Саудовска Аравиин, Мароккын, Суданай, Иорданиин, Ливиин, Йеменэй делегацинуудые премьер-министрнүүд гү, али гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүд толгойлно. Тунис болон Ирак Лигиин соведэй мүнөөнэй сессидэ түлөөлэгдөөгүй. Алжирай Республикын саг зуурын правительствын, Ганын, Гвинейн түлөөлэгшэд ажаглагшад боложо сессидэ ерэһэн байна.

Палестинын асуудал, Алжиртахи дайн байлдаан, Аравийска хахад аралай урда таладахи байдал, Сахарын губида атомна туршалга хэхэ гэһэн Франциин һанаашалга араб оронуудай Лигиин соведэй сессиин зүбшэхэ зүйлэй гол пунктнууд болоно.

Камбоджын хаание хорлохо һэдэлгэ

ЛОНДОН, сентябриин 1. (ТАСС). Рейтер агентствын корреспондентын Пном-Пеньһээ мэдээсэһэнэй ёһоор, Камбоджын хаание хорлохо һэдэлгэ үсэгэлдэр хэгдэбэ. Хаанай хатанай абаһан посылка соо бомбо хэгдэһэн байжа, тэрэнээ задалхадань бомбонь тэһэршоо. Тэһэрэлгын болоходо, хаанай ордоной протоколой начальник хан хүбүүн Варкиван алуулһан байна.

Аюулгүйе сахиха органууд мүрдэлгэ хэжэ эхилээ.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни—34-05, сельского хозяйства и советского строительства—47-59, промышленности и транспорта, пропаганды, информации—35-14, культуры—24-74, писем и рабселькоров—40-49, отдел переводов, корректорская—35-95, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н01134. г. Улан-Удэ. Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. № 5049.